

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему: Формування і використання фінансових ресурсів

ПрАТ «Аграрний Дім»

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0729-з

спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та
страхування

освітньої програми фінанси і кредит

спеціалізації Корпоративні фінанси

Плотнікова О.В.

Керівник к.е.н. професор Бугай В.З.

Рецензент к.е.н., доцент Линенко А.В.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Освітня програма фінанси і кредит
Спеціалізація Корпоративні фінанси

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ А.П. Кущик

« ___ » _____ 2020 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ
Плотніковій Олександрі Володимирівні

1. Тема роботи : Формування і використання фінансових ресурсів
ПрАТ «Аграрний Дім»
керівник роботи: Бугай Володимир Зіновійович, професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування, к.е.н.
затверджені наказом ЗНУ від “18”червня 2020 року № 810-с
2. Строк подання студентом роботи “10”листопада 2020 року
3. Вихідні дані до роботи: фінансова звітність ПрАТ «Аграрний Дім», а також монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Теоретичні аспекти формування і використання фінансових ресурсів підприємств. Аналіз формування і використання фінансових ресурсів на підприємстві ПрАТ «Аграрний Дім». Шляхи підвищення ефективності формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов’язкових креслень): магістерська робота містить 9 рис., 13 табл. і 21 формулу.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	завдання прийняв
1	Бугай В.З., к.е.н. професор	09.08.2020	09.08.2020
2	Бугай В.З., к.е.н. професор	13.09.2020	13.09.2020
3	Бугай В.З., к.е.н. професор	18.10.2020	18.10.2020

7. Дата видачі завдання 05 липня 2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів магістерської роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	05.07.2020 р. –09.07.2020 р.	Виконано
2.	Виконання вступу	10.07.2020 р. –08.08.2020 р.	Виконано
3.	Виконання розділу 1	09.08.2020 р. –12.09.2020 р.	Виконано
4.	Виконання розділу 2	13.09.2020 р. –17.10.2020 р.	Виконано
5.	Виконання розділу 3	18.10.2020 р. –28.10.2020 р.	Виконано
6.	Формування висновків	28.10.2020 р. –31.10.2020 р.	Виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	01.11.2020 р. –09.11.2020 р.	Виконано
8.	Подання роботи на кафедру	10.11.2020 р.	Виконано

Студент _____

(підпис)

О. В. Плотнікова

(ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____

(підпис)

В.З. Бугай

(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____

(підпис)

І.Ю. Кисільова

(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота магістра: 84 с., 9 рис., 13 табл., 70 джерела, 6 додатків.

Об'єкт дослідження – процес формування і використання фінансових ресурсів підприємства.

Предмет дослідження – теоретичні засади та практичні аспекти формування і використання фінансових ресурсів підприємства.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико-методичних й організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо ефективності формування і використання фінансових ресурсів підприємства.

Методи дослідження: логічного узагальнення, дедуктивний, фінансово-економічного та статистичного аналізу, порівняння, зведення та ін.

Одержані результати: досліджено теоретичні основи формування і використання фінансових ресурсів підприємства; проведено аналіз забезпеченості фінансовими ресурсами досліджуваного підприємства, а також оцінено ефективність їх використання.

Результати дослідження: визначено напрями удосконалення методики оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів підприємства, розкрито резерви підвищення ефективності їх використання, а також розроблено пропозиції щодо формування та використання фінансових ресурсів підприємства.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ, ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ, ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ, МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ.

SUMMARY

Qualifying work of the master: 84 pp., 9 fig., 13 table, 70 sources, 6 appendices.

The object of research is the process of using the financial resources of the enterprise.

The subject of research – the theoretical foundations and practical aspects of the use of financial resources of the enterprise.

The purpose of the master's qualification work is the development of theoretical and methodological and organizational provisions and the development of practical recommendations for the effectiveness of the use of financial resources of the enterprise and the development of its improvement.

Research methods: logical generalization, deductive, financial-economic and statistical analysis, comparison, summary, etc.

The following methods are used in the work: logical generalization – for generalization of scientific experience on the researched problems and teaching of sequence of provisions of master's work; deductive – to study the theoretical aspects of financial resources of enterprises; financial-economic and statistical analysis, comparison, summary – when assessing the financial condition of the enterprise; situational analysis – in the development of recommendations for financial resources of enterprise development; critical analysis and generalization of theoretical research – for theoretical generalization of the obtained results and formulation of conclusions.

The obtained results: the enterprise of JSC "Agrarny Dim" is characterized; the analysis of providing with financial resources of the researched enterprise is carried out, and also efficiency of their use is estimated.

Research results: the directions of improvement of a technique of an estimation of efficiency of use of financial resources of the enterprise are defined, reserves of increase of efficiency of their use are opened, and also formation and use of financial resources of the enterprise are developed.

The functioning of any enterprise in a market economy is inextricably linked with financial relations, the material carriers of which are financial resources. Rational

formation and use of financial resources is one of the main factors influencing the successful operation of the enterprise. The main purpose of managing financial resources in the enterprise is their optimization, ie the process of choosing the best forms of their organization in the enterprise, taking into account the conditions and features of its economic activity

FINANCIAL RESOURCES, SOURCES OF FORMATION OF FINANCIAL RESOURCES, USE OF FINANCIAL RESOURCES, MECHANISM OF PROVIDING FINANCIAL RESOURCES.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА	12
1.1 Сутність та види фінансових ресурсів підприємства	12
1.2 Фінансові ресурси та джерела їх формування	22
1.3 Напрями використання фінансових ресурсів підприємств	33
2. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПРАТ «АГРАРНИЙ ДІМ».....	40
2.1 Організаційна – економічна характеристика ПрАТ «Аграрний Дім».....	40
2.2 Структура та динаміка формування фінансових ресурсів підприємства	45
2.3 Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів на підприємстві ПрАТ«Аграрний Дім».....	48
3.ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	59
3.1 Оптимізація структури запропонованих заходів щодо використання фінансових ресурсів підприємства.....	59
3.2 Напрями вдосконалення формування та використання власних фінансових ресурсів на підприємстві.....	65
ВИСНОВКИ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79

ВСТУП

Роль та значення фінансових ресурсів у сучасних умовах господарювання важко переоцінити. Формування та використанням фінансових ресурсів підприємства є важливою складовою частиною загальної системи управління його фінансовою діяльністю. Воно дозволяє вирішувати різноманітні задачі фінансового менеджменту і підпорядковане його головній цілі. Ефективно розміщені фінансові ресурси підприємства є передумовою досягнення високих кінцевих результатів його господарської діяльності в цілому. Ефективні форми управління фінансовими ресурсами дозволяють підприємству отримувати додатковий прибуток.

Розвиток ринкових відносин в Україні зумовлюється діяльністю підприємств та умов їх функціонування. Підприємствам для того, щоб зберегти свої позиції на ринку, необхідно правильно визначати свою стратегію і тактику поведінки та систематично проводити управління діяльністю підприємства з метою підвищення ефективності функціонування та отримання прибутку. Фінансовий стан підприємства визначається формуванням і використанням його ресурсів. Він характеризується забезпеченістю власними обіговими коштами, станом нормованих запасів товарно-матеріальних цінностей, станом та динамікою дебіторської і кредиторської заборгованості, оборотністю коштів, платоспроможністю та іншими підсумками фінансово-господарської діяльності підприємства, які дозволяють дати оцінку досягнутим результатам та зробити висновки про рівень фінансово стану підприємства.

Актуальність теми. Функціонування будь-якого підприємства в умовах ринкової економіки нерозривно пов'язане з фінансовими відносинами, матеріальними носіями яких виступають фінансові ресурси. Рациональне формування та використання фінансових ресурсів виступає одним із головних факторів, що впливають на успішне функціонування підприємства. Основною метою управління фінансовими ресурсами на підприємстві є їх оптимізація,

тобто процес вибору найкращих форм їхньої організації на підприємстві з урахуванням умов і особливостей здійснення його господарської діяльності.

На різні аспекти забезпеченості та ефективності використання фінансових ресурсів звертають постійну увагу як українські науковці, так і зарубіжні вчені. Значний внесок у вирішення фінансових проблем підприємств зробили відомі вітчизняні вчені О. Гудзь, М. Дем'яненко, П. Саблук, П. Стецюк, А. Чупіс та багато інших. Проблеми формування та використання фінансових ресурсів підприємств висвітлюються у працях таких економістів, як: О. Р. Романенко, І. О. Бланк, О. Д. Василик, Н. А. Дехтяр, О. В. Єрмошкіна, А. Г. Завгородній, Г. Г. Кірейцев, С. В. Мішина, Д. С. Моляков, В. М. Опарін, А. М. Поддєрьогін, Н. О. Андрусяк, П. І. Юхименко та ін.

Метою роботи є дослідження теоретичних аспектів та розробка рекомендацій щодо напрямків підвищення ефективності формування і використання фінансових ресурсів.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- розкрити сутність фінансових ресурсів підприємства;
- визначити джерела формування фінансових ресурсів суб'єктів господарювання;
- охарактеризувати виробничо-господарську діяльність досліджуваного підприємства;
- проаналізувати фінансово-економічний стан ПрАТ «Аграрний Дім» за 2017-2019 роки;
- оцінити ефективність використання фінансових ресурсів на досліджуваному підприємстві;
- оцінити вплив факторів на ефективне використання фінансових ресурсів підприємства;
- розглянути та визначити оптимальні шляхи підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства;

Об'єктом дослідження роботи є процес формування і використання фінансових ресурсів підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні засади та практичні аспекти використання фінансових ресурсів підприємства.

Теоретико-методологічною основою дослідження є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, закони України, фінансова звітність. У роботі використані методи: логічного узагальнення – для узагальнення наукового досвіду з досліджуваної проблематики й викладання послідовності положень магістерської роботи; дедуктивний – для дослідження теоретичних аспектів фінансових ресурсів підприємств; фінансово-економічного та статистичного аналізу, порівняння, зведення – при оцінюванні фінансового стану підприємства; ситуаційного аналізу – при розробці рекомендацій щодо фінансових ресурсів розвитку підприємства; критичного аналізу та узагальнення теоретичних досліджень – для теоретичного узагальнення одержаних результатів та формулювання висновків.

Інформаційна база. Інформаційною базою наукового дослідження є фінансова звітність підприємства ПрАТ «Аграрний Дім», наукова література з даної проблематики.

В першому розділі розглядаються загальні основи формування та використання фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах. Проводиться дослідження теоретичних аспектів фінансових ресурсів підприємства. Вивчаються нормативно-правові основи формування і використання фінансових ресурсів підприємства, визначаються їх особливості.

В другому розділі проведений аналіз стану формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Проводиться дослідження розміщення та використання фінансових ресурсів досліджуваного підприємства, а також оцінка ефективності їх використання.

В третьому розділі розглянуті напрямки оптимізації джерел формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Визначені шляхи вдосконалення структури фінансових ресурсів підприємства та виокремленні джерел для поліпшення його фінансового стану.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному дослідженні теоретико-організаційних засад формування та використання фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах та розробці практичних рекомендації щодо їх оптимізації.

1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність та види фінансових ресурсів підприємства

Фінанси підприємств є складовою частиною фінансової системи і вони займають вагомe місце у структурі фінансових відносин суспільства. Вони використовуються у сфері суспільного виробництва, де утворюється валовий внутрішній продукт, матеріальні та нематеріальні блага, національний дохід. Саме через це від стану фінансів підприємств залежатиме ступінь задоволеності суспільних потреб та фінансової стійкості країни.

Підприємства вступають у фінансові відносини з метою формування та використання фінансових ресурсів, належна забезпеченість якими оптимальна структура та ефективне використання яких є умовою успішного функціонування будь-якого підприємства.

Щодо визначення економічної природи такої категорії, як фінансові ресурси підприємств існує безліч точок зору українських та зарубіжних вчених, а саме: Білоліпецький В. Г., Буряковський В. В., Василик О. Д., Вознюк Г. Л., Лігоненко Л. О., Гуляєва Н. М., Гринюк Н. А., Завгородній А. Т., Колчина Н. В., Мерзляков І. В., Опарін В. М., Павлюк К. В., Поддєрьогін А. М., Юрій С. І., Смовженко Т. С., Романенко О. Р..

Основним моментом у процесі наукового дослідження фінансових ресурсів підприємств, як економічної категорії, є визначення поняття “фінансові ресурси підприємства”.

Завгородній Т. С., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. визначають фінансові ресурси як сукупність коштів, що перебувають у розпорядженні держави та суб'єктів господарювання [11, с. 356].

Павлюк К. В. вважає фінансовими ресурсами підприємства грошові нагромадження і доходи, які утворюються в процесі розподілу й перерозподілу

валового внутрішнього продукту й зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення і задоволення інших суспільних потреб [5, с. 7].

Буряковський В. В. визначає фінансові ресурси підприємств як грошові фонди цільового призначення, які формуються в процесі розподілу і перерозподілу національного багатства, валового внутрішнього продукту, національного доходу і використовуються для здійснення поставлених цілей підприємства [13, с. 135].

Зятковський І. В. вважає фінансовими ресурсами підприємства суму грошових резервів і надходжень цільового призначення, якими розпоряджається підприємство на правах власності, повного господарського відання і оперативного управління та використовує на статутні потреби [29, с. 17].

Лігоненко Л. О., Гуляєва Н. М., Гринюк Н. А. фінансовими ресурсами підприємства вважають сукупність грошових коштів, сформованих із метою фінансування розвитку підприємства в майбутніх періодах. Фінансові ресурси у діяльності підприємства є одним із основних факторів виробництва, формують його виробничий потенціал разом із трудовими та матеріальними ресурсами. Вони спроможні регулювати дохід у різних сферах діяльності підприємства та у процесі свого функціонування забезпечать інтереси різних суб'єктів економічних відносин [14, с. 194 – 195].

Поддєрьогін А. М. фінансові ресурси трактує як грошові кошти, що є в розпорядженні підприємства. Таким чином до фінансових ресурсів він відносить усі грошові фонди й ту частину грошових коштів, яка використовується в не фондovій формі [58, с. 412].

Опарін В. М. – описує фінансові ресурси підприємства як суму коштів, спрямованих в основні засоби та обігові кошти підприємства [5, с. 133].

Білоліпецкий В. Г. і Мерзляков І. В. фінансові ресурси розділяють на внутрішні, які в реальній формі представлені в стандартній звітності у вигляді чистого прибутку та амортизації, а в перетвореній формі – у вигляді стійких пасивів, та залучені [7, с. 52].

Колчина Н. В. визначає фінансові ресурси підприємства як сукупність власних грошових доходів і надходжень із зовні (залучені і позикові кошти), призначених для виконання фінансових зобов'язань підприємства, фінансування поточних витрат і витрат, пов'язаних з розширенням виробництва [35, с. 12].

Юрій С. І. трактує фінансові ресурси підприємства як грошові фонди, що створюються в процесі розподілу та використання ВВП за певний проміжок часу [70, с. 28].

Романенко О. Р. під фінансовими ресурсами підприємства розглядає акумульовані підприємством грошові кошти з різних джерел, які надходять у господарський обіг і призначені для покриття його потреб [62, с. 80].

Велика кількість авторів, розглядаючи фінансові ресурси як сукупність грошових коштів наголошують при цьому, що потрібно розрізняти категорії фінансів і грошей, виходячи з їх економічної сутності та функцій. А відомий український вчений-економіст Василик О. Д. вважає, що не всі грошові ресурси є фінансовими ресурсами. Поняття «грошові ресурси» значно ширше, але фінансові ресурси виступають завжди у грошовій формі. Грошові ресурси стають фінансовими ресурсами тоді, коли вони концентруються у відповідні фонди, для яких встановлено порядок створення й використання [14, с. 75].

Такі вчені як Буряковський В. В., Зятковський І. В. та Юрій С. І. характеризують фінансові ресурси підприємства з точки зору грошових фондів цільового призначення відрахування або надходження, що перебувають у розпорядженні підприємства.

Павлюк К. В. та Колчина Н. В. поряд із поняттям «фінансові ресурси підприємства» виділяють таке поняття як «капітал», тобто частина фінансових ресурсів вкладених у виробництво після завершення певного виробничого циклу яка принесе дохід. Тобто вони розглядають капітал як одну із форм фінансових ресурсів. Основна відмінність між фінансовими ресурсами та капіталом підприємства в тому, що в будь-який момент фінансові ресурси можуть бути більші або дорівнюватимуть капіталу підприємства. Ця рівність означає, що у

підприємства всі фінансові ресурси перебувають в обігу та немає ніяких фінансових зобов'язань.

Рендович П. М. у своїй праці зазначає, що фінансовими ресурсами можуть бути лише грошові кошти, а капітал розглядає як кошти, що уже вкладені підприємством в оборот [61, с. 40].

Аналізуючи наведені визначення поняття «фінансові ресурси підприємства» можемо зазначити, що серед українських та зарубіжних науковців досі не існує однієї думки відносно визначення цього терміна та його ролі у процесі функціонування будь-якого підприємства. Різні класифікаційні дефініції фінансових ресурсів у економічній літературі дають змогу сформулювати власне їх визначення, а саме, фінансові ресурси підприємства – це наявні в розпорядженні підприємства кошти, які поділяються за двома ознаками:

- за їх видами та складом;
- за джерелами їх виникнення (формування).

Вони призначені для здійснення витрат на розширене відтворення, виконання фінансових зобов'язань перед фізичними та юридичними особами, економічного стимулювання. Фінансовим ресурсам підприємства властиві певні ознаки, що виражають грошові відносини, залежать від первинного розподілу вартості валового внутрішнього продукту, формування та використання грошових доходів і децентралізованих фондів. Здатність виконувати функцію платіжного засобу та рівень ліквідності активів є визначальними ознаками віднесення їх до складу фінансових ресурсів.

Можна виділити основні ознаки, які притаманні фінансовим ресурсам, відповідно до яких: формування та використання фінансових ресурсів здійснюється відповідно до правового та нормативного забезпечення, фінансові ресурси можуть належати суб'єктам господарювання різних організаційно-правових форм бізнесу, або бути зосереджені у суб'єктів фінансового ринку (банківських установах, інвестиційних фондах, компаніях спільного інвестування, тощо). Основними напрямками використання фінансових ресурсів

є відтворення підприємств, соціальне забезпечення працівників, та задоволення інших потреб суб'єктів господарювання.

Фінансовим ресурсам підприємств притаманні такі властивості:

- фінансові ресурси мають стадію утворення;
- фінансові ресурси мають джерела формування і цілі використання;
- від джерел формування та напрямів використання залежить структура фінансових ресурсів підприємства [40, с. 290 – 294].

Фінансові ресурси підприємства мають певні власні ознаки, або характеристики. Всі якісні характеристики фінансових ресурсів об'єднують у три групи:

- загальноекономічні;
- фінансові;
- індивідуальні.

До загальноекономічних характеристик належать:

– накопичена вартість (її розглядають, з одного боку, як активи, що забезпечують рух вартості та дотримання необхідних вартісних пропорцій на всіх стадіях відтворювального процесу, а з іншого – як економічні ресурси, використання та розпорядження якими здійснюється на основі платності);

– об'єкт права власності (фінансові ресурси підприємств поділяють за ознакою права власності на власні та залучені фінансові ресурси. У своїй діяльності підприємство крім наявних власних ресурсів може використовувати й фінансові ресурси кредиторів та інвесторів, які можуть встановлювати певні умови та обмеження щодо їх використання. Ці умови можуть стосуватися часу використання, цільового спрямування та розміру плати за користування);

– об'єкт впливу фактора часу (фінансові ресурси підприємства постійно перебувають у часі. Тому для отримання однакових сум грошових коштів кращим є той варіант, який принесе кошти у коротший проміжок часу);

– фактор економічного та соціального розвитку (головним завданням для підприємства є його економічний розвиток. Досягнення економічного розвитку підприємства відбувається, з одного боку, – наявністю власних фінансових

ресурсів, а з іншого – забезпеченням можливостей доступу до зовнішніх джерел фінансування).

До фінансових характеристик фінансових ресурсів підприємства відносяться:

– об'єкт фінансового управління (у функціонуванні та економічному розвитку підприємства та його практичній діяльності особлива увага приділяється фінансовим ресурсам. Вони є центральним елементом та об'єктом впливу фінансового менеджменту);

– джерело доходу (особливість фінансових ресурсів як джерела доходу є те, що вони діють відокремлено від інших факторів виробництва. Використання фінансових ресурсів як джерела доходу забезпечується формуванням грошових надходжень підприємства в фінансовій та інвестиційній ланках діяльності. Акумуляовані фінансові ресурси використовуються для фінансування реальних та фінансових інвестицій з метою отримання доходу у майбутньому);

– джерело ризику (між доходом та ризиком постійно існує зв'язок. Чим вищий рівень доходів, тим більший рівень ризику. Фінансові ризики є невід'ємною частиною фінансової діяльності, а їх носієм ризику є фінансові ресурси);

– джерело погашення фінансових зобов'язань (для діяльності підприємства притаманна постійна кредиторська та дебіторська заборгованість. Така заборгованість може виникати перед державою, власниками, кредиторами та інвесторами і вона потребує погашення. Підприємства для погашення заборгованості найчастіше використовують фінансові ресурси).

Індивідуальні характеристики фінансових ресурсів включають в себе:

– активи з високою трансформаційною здатністю (особливість фінансових ресурсів в тому, що вони не беруть безпосередньої участі в процесі виробництва. Для їх у – часті у процесі виробництва їх потрібно перетворити в інші активи);

– основний компонент фінансового потенціалу (фінансові ресурси визначають фінансовий аспект потенціалу підприємства. Ліквідність активів і здатність регулювати чисті грошові потоки є базовими елементами для оцінки

платоспроможності, фінансової стійкості, кредитоспроможності та інвестиційної привабливості підприємства) [38, с. 263 – 265].

Вчені-економісти розподіляють фінансові ресурси підприємства за різними видами та ознаками. Мельнікова І. Є. виокремлює такі види фінансових ресурсів підприємства (рис.1.1).

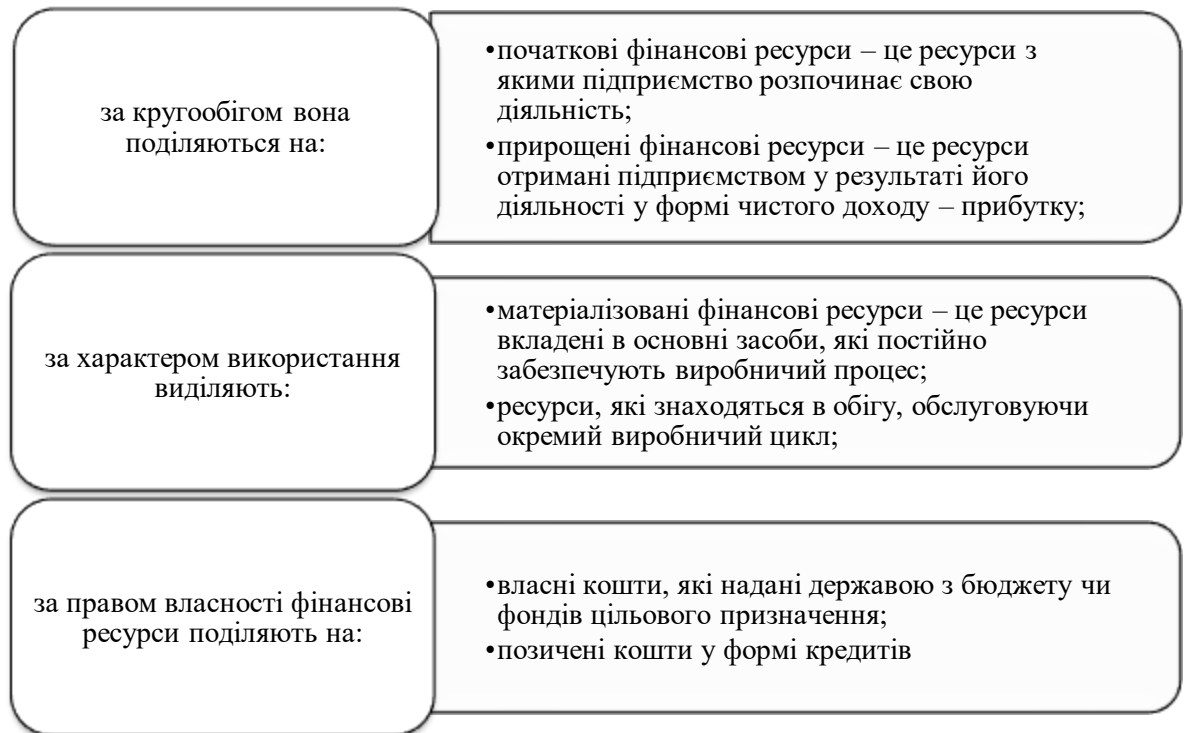

Рисунок 1.1 — Ознаки фінансових ресурсів [46. с. 72]

Козачок І. А. виокремив такі види фінансових ресурсів підприємств на (рис.1.2).

Рисунок 1.2 — Види фінансових ресурсів [34, с . 229 — 233]

У працях Стасюк Л. С фінансові ресурси підприємства проілюстровано у табл.1.1 класифікуються наступним чином

Таблиця 1.1 — Класифікація фінансових ресурсів підприємства

Класифікаційна ознака	Види (форми)
1	2
1) за видами господарської діяльності:	операційні; інвестиційні; фінансові;
2) за кругообігом:	початкові; функціонуючі; прирощені;
3) за об'єктом інвестування:	у реальні інвестиційні об'єкти; у фінансові інструменти;
4) за організаційно-правовою формою:	акціонерні; пайові; індивідуальні;
5) за матеріально-речовою структурою:	матеріалізовані; обігові кошти;

Продовження таблиці 1.1

1	2
б) за правом власності:	власні; позичені; надані;
7) за джерелами формування:	зовнішні; внутрішні;
8) за призначенням:	для виконання фінансових зобов'язань; для забезпечення розширеного відтворення; для забезпечення господарських та інших соціальних потреб;
9) за характером участі у господарському процесі:	активні; пасивні;
10) за видами сформованих активів:	необоротні активи; оборотні активи; витрати майбутніх періодів;
11) за джерелами покриття активів:	власний капітал; поточні зобов'язання; забезпечення наступних витрат і платежів; довгострокові зобов'язання; доходи майбутніх періодів;
12) за ступенем ліквідності активів:	найбільш ліквідні; швидкореалізовані; повільнореалізовані; важкореалізовані;
13) за терміном погашення зобов'язань:	найтерміновіші зобов'язання; короткострокові пасиви; довгострокові пасиви.

Романенко О. Р. класифікує фінансових ресурсів підприємства за двома ознаками наведено на (рис.1.3).

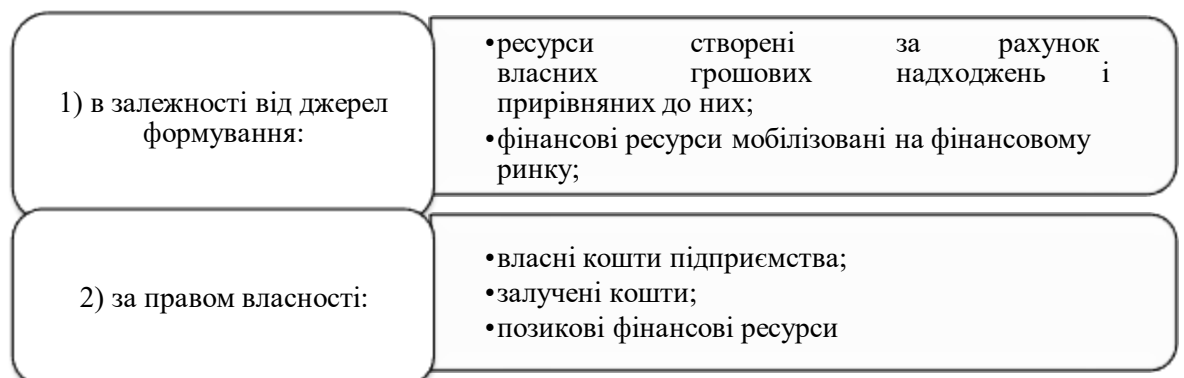

Рисунок 1.3 — Ознаки фінансових ресурсів [62, с. 168]

Опарін В. М. пропонує класифікувати фінансові ресурси підприємства за такими основними напрямками наведено на (рис.1.4).

за кругообігом:	<ul style="list-style-type: none"> • початкові фінансові ресурси – ті, які знаходяться у статутному фонді; • прирощені – які одержало підприємством здійснюючи свою діяльність;
за характером використання:	<ul style="list-style-type: none"> • матеріалізовані фінансові ресурси, що вкладені в основні засоби, які постійно забезпечують виробничий процес; • оборотні кошти, що перебувають в обігу;
за правом власності:	<ul style="list-style-type: none"> • власні кошти підприємства (це може бути приватний, пайовий чи акціонерний капітал); • надані безоплатно державою з бюджету чи фондів цільового призначення; • позичені, до яких відносяться отримані кредити

Рисунок 1.4 — Класифікація основних напрямів ресурсів [52, с. 156]

Фінансові відносини підприємства виникають тоді, коли на грошовій основі відбувається формування власних ресурсів підприємства, його прибутків, залучення позичкових джерел фінансування господарської діяльності, розподіл прибутків, що утворюються в результаті цієї діяльності, їхнє використання на цілі розвитку підприємства [6, с. 299].

Як зауважує Н. І. Налукова формування достатнього обсягу фінансових ресурсів та їх ефективне використання є необхідною умовою прибуткової діяльності будь-якого підприємства. Фінансові ресурси у недостатньому обсязі негативно відображаються на виробничій і фінансовій діяльності підприємства [48, с. 171].

Отже, фінансові ресурси підприємства – це грошові доходи і нагромадження, які формує підприємство у процесі своєї господарської діяльності за рахунок власних, позикових і залучених джерел, і використовує для формування активів підприємства, грошових резервів, виконання фінансових

зобов'язань, стимулювання працівників, а також для виконання інших завдань з метою забезпечення ефективного розвитку підприємства.

Запропоновані класифікації фінансових ресурсів підприємства дозволяють вибрати правильне співвідношення між власними і позиковими ресурсами, яке сприятиме зміцненню фінансового стану підприємства, а також створить дієвий механізм управління.

1.2 Фінансові ресурси та джерела їх формування

Виробнича і фінансова діяльність підприємств починається з формування фінансових ресурсів. Вони створюють передумови для стабільного процесу виробництва, його постійного зростання, а також визначають конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Функціонування ринкової економіки в Україні можливе за умов зростання ефективності використання фінансових ресурсів. Для забезпечення ефективного управління цим процесом на підприємствах має бути розроблена спеціальна фінансова політика, яка направляє на залучення фінансових ресурсів із різних джерел для його потреб у майбутньому [34, с. 236].

Ресурси підприємств є необхідною умовою їх функціонування та здійснення процесу розширеного відтворення у всіх формах та на всіх стадіях. Головною проблемою для підприємства є постійна недостатність власних фінансових ресурсів.

Формування фінансових ресурсів підприємства – це складний процес, який орієнтується на максимальну взаємодію із зовнішнім середовищем і з забезпеченням високої якості їх використання [39, с. 140 – 142].

На формування фінансових ресурсів підприємства впливають різні чинники, які у відношенні до підприємств доцільно поділяти на внутрішні та зовнішні чинники. Внутрішні чинники – це несистематичні чинники, які пов'язані безпосередньо з діяльністю окремого підприємства, а зовнішні – це

систематичні чинники, що не пов'язані безпосередньо з діяльністю підприємства, але впливають на неї.

До внутрішніх чинників належать:

- уточнення фінансових завдань;
- якісне управління фінансовими ресурсами;
- оптимізація партій продукції з метою мінімізації запасів та відповідних витрат;
- розробка оптимальної структури виробництва з метою забезпечення найбільшої віддачі обладнання, зниження впливу сезонності виробництва шляхом випуску альтернативних видів продукції;
- налагодження роботи з посередниками та забезпечення взаємозв'язку збутової стратегії з виробничою;
- вибір сегментів ринку згідно виробничих можливостей;
- уточнення критеріїв цінової політики, позиціонування продукції в проміжку «ціна – якість»;
- аналіз ринку продукції;
- якість фінансового, управлінського та податкового обліку;
- розробка планів роботи з контрагентами та її погодження з фінансовим планом підприємства;
- планування маркетингової діяльності;
- аналіз цін конкурентів та пошук шляхів їх зниження;
- аналіз структури витрат підприємства та шляхи її оптимізації;
- оцінка ефективності функціонування виробництва та узгодження його із фінансовим планом підприємства;
- характеристика персоналу згідно організаційної структури та фінансового плану підприємства.

До зовнішніх чинників відноситься: інфляція, зменшення або зростання цін на ресурси та розвиток фінансового ринку, стан розвитку фінансового ринку та стан економіки в цілому [5, с. 135 – 136].

Усі ці чинники мають вплив на формування фінансових ресурсів підприємства через регулювання структури та потужності різноманітних фінансових джерел.

Забезпечення підприємства достатнім обсягом фінансових ресурсів, підвищення ринкової вартості та максимізація прибутку є основним завданням управління фінансовими ресурсами.

Основними джерелами формування фінансових ресурсів підприємства є власні та залучені кошти.

До власних коштів відносяться:

– статутний капітал – це капітал підприємства, який створений із внесків засновників, або з номінальної вартості акцій підприємства [18, с. 64]. Сума статутного капіталу зазначається в установчих документах. Він забезпечує врегулювання відносин власності та управління підприємством. Сума статутного капіталу не може бути меншою за суму, яка встановлена законодавством [41, с. 127 – 128];

– амортизаційні відрахування – це поступове перенесення вартості основних фондів на виготовлені продукти [18, с. 64]. Вони є одним із найдешевших джерел фінансування, адже не оподатковуються і не потребують витрат на мобілізацію. Розмір амортизаційних відрахувань залежить від норм амортизації, структури груп та їх балансової вартості [66, с. 57].

Підприємство повинно саме обирати метод нарахування амортизаційних відрахувань, що зможе прискорити процес оновлення основних засобів, підвищити продуктивність їхньої активної частини та збільшити розміри власних фінансових ресурсів підприємства;

- дохід – це кошти, які отримуються у результаті продажу товарів чи послуг;
- прибуток – це сума коштів на яку доходи більші за витрати.

До джерел формування власних фінансових ресурсів підприємства належать ті кошти, які безпосередньо формуються із фінансово-господарської діяльності підприємства і їм належить велика частка у формуванні власного капіталу підприємства.

До залучених коштів підприємства належать:

- отримані кредити;
- пайові внески громадян;
- мобілізовані на фінансовому ринку кошти;
- кошти, які надходять до підприємства за рахунок випуску та емісії акцій;
- кошти, які формуються у зв'язку з розподілом фінансових ресурсів між державним та місцевими бюджетами;
- кошти цільових фондів, які надаються на безповоротній основі;
- страхові відшкодування тощо.

Залучені кошти надають змогу новим підприємствам сформувати свій капітал, а уже створеним підприємствам збільшити розмір свого капіталу [18, с. 65 – 66].

На підприємстві при формування фінансових ресурсів потрібно дотримуватися таких принципів:

- урахування перспектив розвитку господарської діяльності підприємства;
- забезпечення відповідності обсягу залучених фінансових ресурсів обсягу сформованих активів;
- забезпечення високоефективного використання фінансових ресурсів під час господарської діяльності підприємства, що передбачає дотримання певної відповідності між складовими фінансових ресурсів і напрямками їх використання;
- забезпечення оптимальності структури джерел фінансування з позиції ефективного їх функціонування – цей принцип передбачає формування певного співвідношення між власними та позиковими ресурсами підприємства;
- забезпечення мінімізації витрат щодо формування фінансових ресурсів із різних джерел – реалізація цього принципу пов'язана з розрахунком вартості кожної окремої складової фінансових ресурсів та залучення його із таких джерел, які б забезпечували мінімальні витрати з

формування та використання певних видів власних та позикових фінансових ресурсів [44, с. 198].

Поддєрьогін А. М. пропонує класифікувати джерела формування фінансових ресурсів підприємства за такими напрямками:

1. фінансові ресурси, які формуються під час створення підприємств;
2. ресурси, що формуються із власних і прирівняних до них коштів;
3. кошти, які мобілізуються на фінансовому ринку;
4. фінансові ресурси, що надходять в процесі розподілу грошових надходжень [59, с. 363].

Таблиця 1.2 — Класифікація джерела формування фінансових ресурсів підприємств

Джерела формування	Фінансові ресурси
1	2
1) створюються під час заснування підприємства із внесків засновників у статутний капітал:	– акціонерний капітал; – внески членів товариства; – бюджетні кошти; – галузеві фінансові ресурси;
2) створюються за рахунок власних і прирівняних до них коштів:	
– доходи від операційного, інвестиційної, фінансової діяльності:	– валовий і чистий дохід; – прибуток від операційної діяльності; – прибуток від фінансових операцій;
– надходження:	– амортизаційні відрахування; – цільові надходження; – стійкі пасиви тощо;
3) мобілізуються на фінансовому ринку:	– надходження від емісії акцій, облігацій та інших цінних паперів; – фінансовий лізинг, комерційні та банківські кредити;
4) надходять у процесі розподілу грошових надходжень:	– кошти, які надійшли від асоціацій, галузевих структур; – страхові відшкодування; – бюджетні інвестиції, асигнування, дотації, субсидії.

Так як деякі науковці під фінансовими ресурсами підприємства розглядають капітал, то можна виокремити структуру джерел формування фінансових ресурсів. Джерела формування фінансових ресурсів поділяються на

власний та позиковий капітал. До власного капіталу відносяться: статутний капітал, пайовий капітал, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток.

Позиковий капітал поділяється на довгостроковий та короткостроковий. Довгостроковий позиковий капітал включає в себе: довгострокові банківські кредити, довгострокові фінансові та інші зобов'язання. Короткостроковий позиковий капітал складається із короткострокових банківських кредитів, поточних зобов'язань за рахунками та кредиторської заборгованості.

Довгостроковий та короткостроковий капітал підприємства використовують для фінансування необоротних та оборотних активів та для проведення діяльності в результаті якої можна отримати дохід і прибуток та виконати свої зобов'язання перед контрагентами.

Отже, за джерелами формування фінансові ресурси можна структурувати таким способом:

1) кошти, які сформовані за рахунок внесків юридичних і фізичних осіб у статутний фонд під час заснування підприємства;

2) ресурси, які формуються за рахунок доходів і прибутків від операційної, інвестиційної, фінансової діяльності, амортизаційних відрахування, цільових надходження, стійкі пасиви у вигляді кредиторської заборгованості;

3) ресурси, які розміщуються на фінансовому ринку від емісії акцій, облігацій та інших видів цінних паперів, отримані банківські і комерційні кредити;

4) ресурси, які формуються за рахунок бюджетних інвестицій, державних дотацій та субсидій, страхових відшкодувань [10, с. 53 – 57].

Кожне джерело формування фінансових ресурсів має певні позитивні та негативні ознаки. Власним фінансовим ресурсам підприємства притаманні простота та швидкість залучення, забезпечення фінансової стійкості розвитку підприємства, зниженням ризику банкрутства, збереженням повного управління і контролю з боку засновників. Обсяги залучення власних фінансових ресурсів

підприємства обмежені. Це залежить від ефективної діяльності підприємства у попередньому періоді та його фінансових можливостей.

На відміну від власних фінансових ресурсів, позиковим притаманні широкі можливості залучення активів і зростання обсягів діяльності підприємства. Однак залучення позикових коштів має певні труднощі. Використання позикових коштів підприємства збільшує ризик неплатоспроможності та зменшує його фінансову стійкість.

У сучасних умовах діяльності підприємства не можна надати перевагу якомусь одному джерелу формування фінансових ресурсів через негативні наслідки. При використанні лише власних коштів виникають проблеми з обмеженням зростання фінансового потенціалу підприємства, а використання позикових та залучених коштів у великих обсягах дійсно дає можливість виживання та прогресивного розвитку в умовах нестабільності, що значно підвищує ступінь ризику у фінансовій діяльності підприємств [12, с. 95 – 98].

Наявність значної питомої ваги власних фінансових ресурсів позитивно впливає на фінансову діяльність підприємств, тоді як висока частка позичених свідчить про певні фінансові проблеми [51, с. 9].

Співвідношення власних і позикових коштів у загальному обсязі фінансових ресурсів підприємства формує показник структури капіталу підприємства, який є одним із найголовніших критеріїв оцінки фінансового стану підприємства.

Вибір варіантів залучення позикових коштів має бути привабливим лише за умови підтримання нормальної кредитної політики, врахуванні переваг та недоліків. Використання позичкового капіталу в багатьох випадках має свої плюси, так як заборгованість вигідна в період підвищення темпів інфляції, а плата за користуванням позиковим капіталом належить до валових витрат і не оподатковується. У сучасних умовах більш вигідніше користуватися власними фінансовими ресурсами, ніж позиковими. Велика частка позикових коштів підвищує ризик банкрутства, тому не дуже потрібно використовувати можливості залучення позикових без особливої необхідності [57, с. 146 – 147].

Костецький В. В. вважає, що у сучасних умовах підприємства повинні сформувати таку структуру фінансових ресурсів, яка б забезпечувала б зростання їх ефективної діяльності, платоспроможності, фінансової стійкості та мінімізувала можливі фінансові ризики [37, с. 48].

При залученні фінансових ресурсів можна використати такі стратегії, які мають внутрішню та зовнішню орієнтації:

1) Використання власних коштів для розширення ринкової частки. Така стратегія застосовується до широко- та вузькоспеціалізованих підприємств, які працюють на нестабільних ринках. Ця стратегія є малоприбутковою.

2) Об'єднання фінансових ресурсів великих та середніх підприємств для втілення ідей з захоплення нових ринків.

3) Використання усіх доступних джерел фінансування (позики, випуск акцій тощо) за для формування та реалізації перспективних інноваційних програм середніх та малих підприємств різних галузей. Стратегія є ризиковою, але високоприбутковою.

4) Залучення допоміжних коштів великих фірм – споживачів продукції в рамках співпраці з ними.

5) Перехресне фінансування (підрозділи, у яких акумулюються фінансові кошти, розподіляють їх з тими, у кого їх не вистачає).

Зовнішня орієнтація опирається на позикові кошти (облігаційні позики та банківські кредити), а внутрішня орієнтація – на власні (статутний капітал та прибуток).

Стратегія фінансування визначає:

1. оптимальне співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел залучення фінансових коштів;
2. ціну, яку підприємство може заплатити за ці кошти;
3. пропорції розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів між підрозділами підприємств [4, с. 22].

Формування з різних джерел фінансових ресурсів дає можливість підприємству вчасно інвестувати кошти у нове виробництво, забезпечувати

розширення й технічне переозброєння діючих основних засобів, фінансувати наукові дослідження, розробки та їх впровадження та ін.

У ході формування фінансових ресурсів підприємств велику роль відіграє їх збалансованість і визначення оптимальної структури їхніх джерел. Застосування методів структури фінансових ресурсів у вчених відрізняються. Найбільш детальніше ця проблема розглянута у дослідженнях Бланка І. О., який виокремлює такі критерії оптимізації:

- критерій максимізації рівня прогнозованої фінансової рентабельності власного капіталу. Даний метод ґрунтується на різних варіантах розрахунків рівня фінансової рентабельності при різній структурі ресурсів. Дана структура виражається через такий показник, як ефект фінансового левериджу. Суть цього показника полягає у тому, що підвищення частки залученого капіталу призводить до зростання рентабельності власного капіталу. При цьому позитивний ефект буде лиш тоді, коли різниця між валовим прибутком та середнім розміром відсотка за кредит буде позитивним значенням;

- критерій мінімізації вартості структури фінансових ресурсів. Даний критерій ґрунтується на попередній оцінці власного та залученого капіталу за різних умов їх формування, обслуговування та здійснення різних варіантів розрахунку середньозваженої вартості капіталу;

- критерій мінімізації рівня фінансових ризиків. Цей підхід пов'язаний з процесом вибору джерел фінансування різних складових активів підприємства [8, с. 32].

При оцінці вартості окремих джерел фінансування є недоліки, через які не можна прийняти найкраще рішення навіть при використанні оптимальної структури наведено на (рис.1.5).

Рисунок 1.5 — Класифікація джерел фінансування

Ці недоліки впливають і на короткострокове фінансування і вони займають вагомую часту при виборі варіанту фінансового забезпечення на тривалу перспективу [25, с. 79 – 80].

Аналіз формування фінансових ресурсів підприємства має здійснюватися за такою послідовністю на (рис.1.6):

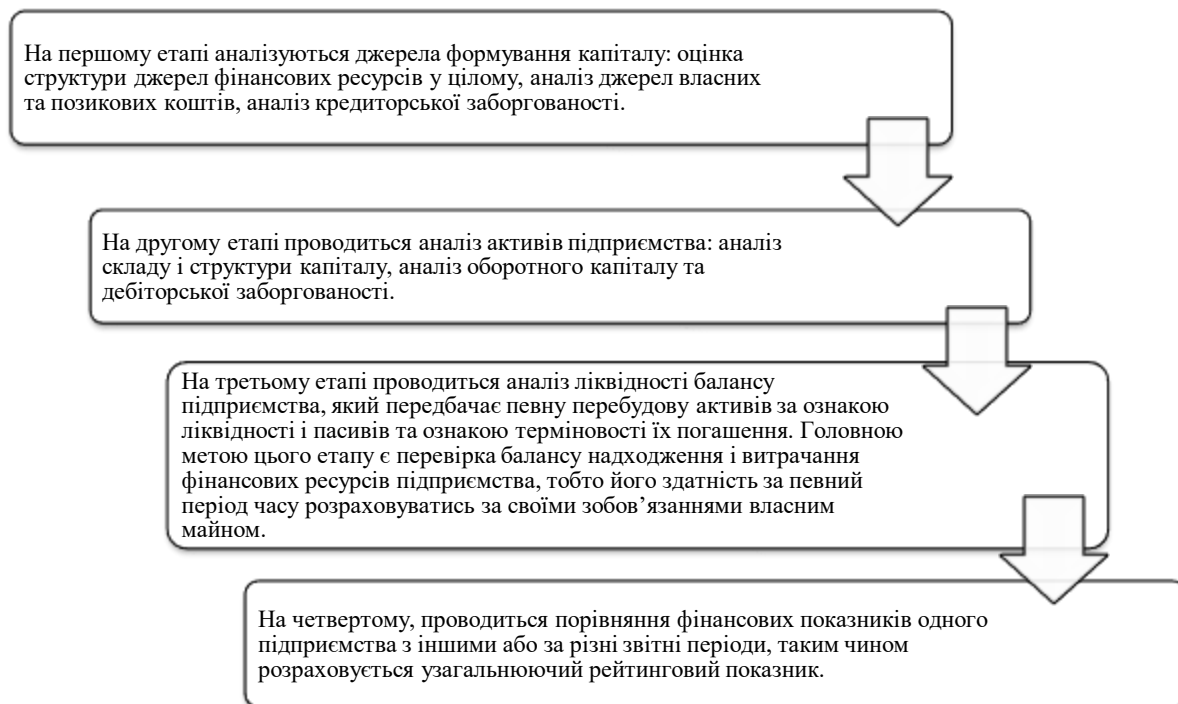

Рисунок 1.6 — Аналіз формування фінансових ресурсів

Для аналізу формування фінансових ресурсів підприємства перші 2 етапи є обов'язковими [12, с. 98 – 100].

Проблеми джерел фінансування підприємств притаманні кожному підприємству. На фінансову стійкість підприємства впливають власний, залучений і позиковий капітал. З одного боку він формує фінансові ресурси підприємства і бере участь у фінансуванні їх активів, а з іншого, являє собою зобов'язання перед конкретними власниками - державою, юридичними і фізичними особами. Підприємство, яке користується тільки власними фінансовими ресурсами, має досить високу фінансову стійкість, але цим підприємство скорочує темпи свого розвитку в майбутньому, не використовуючи додаткових джерел фінансування.

Отже, при формуванні фінансових ресурсів підприємства потрібно врахувати велику кількість внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на його функціонування. Усі підприємства залежать від взаємовідносин зі своїми партнерами, попиту на продукцію, тенденцій розвитку галузі, економіки країни та інших незалежних від підприємства чинників. Окрім того, внутрішні фактори, які включають в себе стан основних засобів підприємства та рівень їх механізації, обмеженість виробничої потужності, рівень кваліфікації працюючих та інші, які враховують певні особливості при формуванні величини та структури фінансових ресурсів.

Формування фінансових ресурсів із різних джерел надає можливість підприємству свідомо реагувати на зміни потреб ринку, розширювати асортимент своєї продукції та збільшувати масштаби виробництва. Під час формування ресурсів важливо притримуватися оптимального співвідношення між джерелами формування за для забезпечення нормальної фінансової стійкості підприємства [39, с. 144 – 145].

1.3 Напрями використання фінансових ресурсів підприємств

Функціонування ринкової економіки України можливе за умови ефективності використання фінансових ресурсів. Використані ресурси, формуючи ресурсний потенціал окремого підприємства, є часткою ресурсного потенціалу економіки в цілому чи окремих галузей.

Використання фінансових ресурсів може здійснюватися підприємством за такими напрямками:

- платежі організаціям фінансово-банківської системи, обумовлені
- виконанням фінансових зобов'язань (податкові платежі до бюджету, страхові платежі, виплата відсотків за користування банківськими кредитами, погашення раніше отриманих позик тощо);
- реінвестування пов'язане з розширенням та технічним оновленням
- виробництва, переходом на нові прогресивні технології, використання «ноу-хау»;
- інвестування фінансових ресурсів у цінні папери інших суб'єктів господарювання: акції, облігації, які є об'єктом купівлі-продажу на ринку;
- використання фінансових ресурсів на забезпечення потреб соціального характеру;
- поточні витрати на виробництво і реалізацію (робот, послуг);
- інвестування коштів у поповнення оборотних активів і поширення асортименту продукції, що виробляється;
- інвестування коштів у науково-дослідні і дослідно-конструкторські розробки і придбання нематеріальних активів; – створення резервів тощо.

З практичної точки зору доцільно групувати напрямки використання фінансових ресурсів підприємства за видами активів і витрат (рис. 1.7). Розмежування існуючих напрямків використання фінансових ресурсів підприємства дозволяє врахувати специфіку і функції кожного з них для ефективного управління з метою стійкого розвитку підприємства.

Рисунок 1.7 — Напрями використання фінансових ресурсів підприємства

До необоротних активів належать: основні засоби, нематеріальні активи, незавершене будівництво, довгострокові фінансові вкладення, інші активи.

До оборотних активів відносять: запаси, дебіторську заборгованість, короткострокові фінансові вкладення.

Затрати на виробництво продукції включають в себе: матеріальні витрати, оплату праці, відрахування на соціальні заходи, інші витрати.

Затрати на збут продукції складаються із: транспортних затрат, реклами, представницьких витрат, зберігання і реалізації продукції, страхування, нормативних недостач.

До управлінських витрат відносять: адміністративно-управлінські витрати, утримання загальногосподарського персоналу, витрати на інформаційні, аудиторські, консалтингові послуги.

До інших витрат належать: відсотки до оплати, витрати по наданню в тимчасове користування активів підприємства, витрати по вибуттю основних засобів та інших активів, оплата кредитних послуг.

Фінансові ресурси, опосередковуючи виробничу діяльність господарюючого суб'єкта, забезпечують її безперебійність, що значною мірою досягається за рахунок синхронізації їх надходження і витрачання. В протилежному випадку дисбаланс використання фінансових ресурсів загрожує виникненню банкрутства. Кошти, які підприємство отримує від реалізації

продукції, уможлиблюють відновлення процесу виробництва, але при цьому частина доходу може спрямовуватись на відтворення фінансових ресурсів.

Ресурси, які не приймають участь у процесі, можуть бути використані для відтворення у формі короткострокових і довгострокових фінансових вкладень. Таке використання фінансових ресурсів з метою отримання доходу, уже є їх розширеним відтворенням, що підвищує ефективність всього відтворювального процесу на підприємстві [39, с. 143 – 147].

Важливим завданням при визначенні напрямів використання фінансових ресурсів підприємства є їх оптимізація та раціональний перерозподіл. Оптимальний варіант формування та використання фінансових ресурсів базується на застосуванні системно-аналітичного підходу до управління фінансами. В основі цього підходу лежить доцільність управлінського рішення, яке визначається ситуацією, що формується під впливом факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Досить суттєвою допомогою в управлінні фінансовими ресурсами, зокрема, у частині їх використання у господарській діяльності для підвищення ефективності є інформаційні технології. В епоху інформаційного суспільства жодне підприємство не обходиться без використання різноманітного інформаційного забезпечення, яке не лише підвищує оперативність обробки та отримання інформації, а й допомагає підтвердити чи спростувати рішення про зміни на підприємстві. Тому фінансування розвитку інформаційних технологій можна визначити як важливий напрям спрямування наявних ресурсів підприємства [26, с. 55].

Для належного використання фінансових ресурсів потрібно систематизувати наявні підходи до управління ними. Теоретична база управління фінансовими ресурсами підприємства представлена в табл. 1.3.

Проаналізувавши згруповану в таблиці 1.3 інформацію можна зробити висновки про те, що використання фінансових ресурсів підприємства базується на концепціях, методах, механізмах та інструментах, які передбачають підвищення ефективності управління підприємством.

Таблиця 1.3 — Теоретична база управління фінансовими ресурсами підприємства для визначення ефективних напрямів їх використання

№ п/п	Концепції, методи	Характеристика	Зв'язок з управлінням фінансовими ресурсами
	1	2	3
1.	Системний підхід (концепція)	Заснована на загальній теорії систем, що вказує на специфіку, сутність об'єкту управління як системи та усі взаємозв'язки з іншими господарськими системами	Дозволяє розглядати процес управління фінансовими ресурсами підприємства як систему взаємопов'язаних елементів, на основі обліку властивостей системи, її складових
2.	Стратегічний менеджмент (концепція)	Управління, засноване на цілях, формуванні та реалізації стратегій, спрямованих на досягнення поставлених цілей	Сприяє реалізації стратегії управління фінансовими ресурсами в нових ринкових умовах
3.	Концепція фінансової безпеки	Містить сукупність теоретичних положень стратегій, елементів, що забезпечують фінансову безпеку господарської системи	Забезпечує довготривалу стійкість фінансових відносин підприємств, досягається безпека підприємств
4.	Управління надійністю (метод)	Управління, засноване на виявленні причин порушення надійності роботи підприємства	Сприяє підвищенню фінансової безпеки, виявленню специфічних ризиків надійності підприємства
5.	Бюджетування і внутрішній аудит (механізми)	Бюджетування – механізм управління фінансовими ресурсами підприємства на основі бюджету окремих підрозділів.	Сприяють реалізації функцій антикризового управління, спрямованого на фінансову стійкість підприємства
6.	Управління ризиками (інструментарій)	Управління, засноване на ідентифікації, моніторингу і мінімізації ризиків	Дозволяє виявити і нівелювати ризики, які властиві процесу управління фінансовими ресурсами

Складено на основі [34; 45]

Проаналізувавши згруповану в табл. 1.3 інформацію можна зробити висновки про те, що використання фінансових ресурсів підприємства базується на концепціях, методах, механізмах та інструментах, які передбачають підвищення ефективності управління підприємством.

Під час використання фінансових ресурсів оцінюються джерела їх формування. Суттєву роль у складі джерел формування фінансових ресурсів займає прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства, амортизаційні відрахування та інші внутрішні джерела не займають значної частки у формуванні фінансових ресурсів підприємства [26, с. 54].

Ефективна фінансова діяльність підприємства неможлива без постійного залучення позикових ресурсів. Використання позикового капіталу дозволяє суттєво розширити об'єм господарської діяльності підприємства, забезпечити більш ефективне використання власного капіталу та підвищити ринкову вартість підприємства. Тому так важливо приділяти достатньо уваги заходам, які будуть спрямовані на вдосконалення використання фінансових ресурсів на підприємстві [34, с. 279].

Важливі проблеми використанням фінансових ресурсів виникають у зв'язку з постійними змінами в податковому законодавстві України, нестабільністю фінансового ринку і структурними змінами капіталу, які викликані змінними банківськими відсотками та курсами валют на фоні інфляції, яка не припиняється, зниженням централізованого фінансування, складністю інформаційного забезпечення, що постійно зростає [75, с. 40].

Оцінювати використання фінансових ресурсів підприємства необхідно проводити за показниками стійкості, платоспроможності та ділової активності, які розглядаються через коефіцієнти структури капіталу, ліквідності та оборотності, що дає можливість кількісно оцінювати вплив якості управління фінансовими ресурсами на рівень рентабельності та динаміку розвитку підприємства [64, с. 5].

Отже, використанням фінансових ресурсів слід розглядати від первинного суб'єкта господарювання до безпосередньо держави. Виходячи із ситуації, що склалася, можна стверджувати, що для ефективною не тільки господарської, але й фінансової діяльності підприємства в цілому, кожний суб'єкт господарювання повинен сформулювати власну стратегію управління фінансами.

Також слід зазначити, що якість використання фінансових ресурсів може бути оцінена через ефективність їх використання, при цьому ефективність забезпечується впливом багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів: економічних, правових, соціальних тощо. Незважаючи на те, що існує велика кількість фінансових стратегій та різноманітних підходів до визначення ефективності використання фінансових ресурсів, необхідно впровадити таку систему критеріїв, які б допомогли найбільш точно оцінити ефективність використання наявних фінансових ресурсів на підприємстві і яка була б зрозумілою, аргументованою та враховувала вид економічної діяльності підприємства.

Висновки до розділу 1

Фінансові ресурси підприємства – це одна з основних підсистем фінансової системи держави. Це відносно самостійна й особлива сфера функціонування фінансів, яка має свою специфіку організації та принципи реалізації притаманних їй функцій. Специфіка фінансових ресурсів підприємств полягає в тому, що за їхньою допомогою мобілізуються кошти й створюються фонди фінансових ресурсів не для подальшого перерозподілу, як це має місце в підсистемі державних фінансів, а для обслуговування процесу виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг. Тому однією із проблем функціонування підприємства є розробка шляхів оптимального їх формування та раціонального використання, що забезпечить одержання максимального можливого ефекту від фінансового капіталу - фінансових ресурсів.

Формування фінансових ресурсів є важливою складовою у функціонуванні підприємства та потребує узгодження дій системи управління підприємством, а від управлінського персоналу цілої низки знань, умінь та досвіду за різними напрямками. Злагоджена та цілеспрямована діяльність засновників та управлінського персоналу у вирішенні питань доцільного використання фінансових ресурсів забезпечує збереження підприємства та його подальший

розвиток, а відповідно подальші кроки у процесі формування та використання фінансових ресурсів.

Роль фінансових ресурсів в підприємницькій діяльності важко переоцінити, оскільки вони здатні в короткі строки перетворюватися в будь-який інший вид економічних ресурсів і забезпечувати їх кругообіг. Темпи розвитку економіки, оздоровлення бюджетної системи й фінансів підприємств багато в чому залежать від раціонального використання джерел формування фінансових ресурсів, як на рівні підприємств, так і на рівні держави, що складає одне з найважливіших завдань для підприємства.

2. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПРАТ «АГРАРНИЙ ДІМ»

2.1 Організаційна – економічна характеристика ПрАТ «Аграрний Дім»

Повне найменування - Приватне акціонерне товариство «Аграрний Дім», скорочена назва – ПрАТ «Аграрний Дім». Юридична адреса – Україна, Запорізька обл., Гуляйпільський р-н., м. Гуляйполе, вул. Велика, буд. 117. ПрАТ «Аграрний Дім» зареєстроване 15.03.2000. Гуляйпільська районна державна адміністрація Запорізької області. Зареєстрований статутний капітал склав 1300007 грн.

Організаційно-правова форма господарювання – акціонерне товариство. Основними видами діяльності є вирощування зернових, технічних та решти культур, не віднесених до інших класів рослинництва.

Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу - 96 осіб. Середня численність позаштатних працівників – 1 особа. Працівників, які працюють на умовах неповного робочого часу (дня, тижня) у звітному періоді не було. Середня численність осіб, які працюють за сумісництвом — 1 особа. Фонд оплати праці за 2018 рік склав 4978,6 тис.грн. У 2018 році фонд оплати праці збільшився відносно попереднього звітного періоду на 886,8 тис.грн. Кадрова програма емітента, спрямована на забезпечення рівня кваліфікації її працівників операційним потребам емітента: навчання та тренінги з персоналом проводяться менеджментом підприємства, крім того підприємство виділяє кошти на такі заходи, як підвищення кваліфікації працівників, навчання в учбових закладах. Набір нових кадрів на підприємстві здійснюється самостійно.

Основні види продукції або послуг, що їх виробляє чи надає емітент: вирощування зернових та технічних культур, а саме: озимої пшениці, озимого ячменю, ячменю ярого, гороху, соняшнику. Обсяги виробництва (у натуральному та грошовому виразі): Від урожаю отримано: озимої пшениці

9562,4 т. з площі 2501 га, виробнича собівартість 22812,7 тис.грн. Реалізовано озимої пшениці – 4663,5 т., виробнича собівартість – 11054,0 тис.грн. Озимого ячменю – 52,6 т. з площі 16 га, виробнича собівартість – 200,5 тис.грн. Реалізовано озимого ячменю – 213,4 т., виробнича собівартість – 534,1 тис.грн. Ярого ячменю – 374,6 т. з площі 86 га, виробнича собівартість – 693,2 тис.грн. Реалізовано ярого ячменю – 137,8 т., виробнича собівартість – 254,9 тис.грн. Гороху – 320,9 т. з площі 211 га, виробнича собівартість – 1349,1 тис.грн. Реалізовано гороху – 320,9 т., виробнича собівартість – 1349,1 тис.грн. Соняшнику – 5868,7 т. з площі 3135 га, виробнича собівартість – 26244,7 тис.грн. Реалізовано соняшника – 80,6 т., виробнича собівартість – 360,4 тис.грн. Середньореалізаційні ціни: Озимої пшениці – 3494,6 грн., озимого ячменю – 4567,2 грн., ячменю ярого – 3400,00 грн., гороху – 7699,3 грн., соняшника – 4966,5 грн. (за 1 тону). Сума виручки - від озимої пшениці – 16297 тис.грн, озимого ячменю – 746,4 тис.грн., гороху – 2470,7 тис.грн.; соняшника – 400,3 тис.грн. Інформація про загальну суму експорту, а також частку експорту в загальному обсязі продажів: продукція не експортується. Перспективність виробництва окремих товарів, робіт, послуг: проводиться робота над підвищенням якості сільськогосподарської продукції. Залежність від сезонних змін: діяльність підприємства залежить від сезонних змін. Основні ринки збуту: ринком збуту виготовленої продукції є м. Запоріжжя, Запорізька область та інші області України.

Основні клієнти Товариства: ТОВ «Бізон Імпорт». Основні ризики діяльності емітента: погодні умови, зміни в податковому законодавстві та глобальна економічна та фінансова криза. Крім того, стабільне функціонування Товариства значною мірою визначається платоспроможністю клієнтів та станом економіки країни в цілому. Заходи щодо зменшення ризиків та захисту своєї діяльності: постійне удосконалення виробництва, покращення якості продукції; повсякденна праця професійного колективу. Заходи розширення виробництва та ринків збуту: модернізація виробничого процесу; підвищення якості продукції; постійний пошук нових клієнтів; здійснення переговорів. Канали збуту та

методи продажу: Ринком збуту виготовленої продукції є м. Запоріжжя, Запорізька область, Україна. Товариство працює безпосередньо з замовниками. Джерела сировини: Сировина - насіння пшениці, ячменю, гороху та соняшника. Товариство придбає сировину в українських підприємств, що її реалізують. Доступність сировини: Джерела сировини достатньо доступні, що дозволяє безперебійно виконувати замовлення покупців. Динаміка цін на сировину: ціни на сировину постійно зростають. Особливості стану розвитку галузі виробництва, в якій здійснює діяльність емітент: розвиток галузі залежить від ціноутворення на насіння, паливо, електроенергію. Рівень впровадження нових технологій, нових товарів: середній. Становище емітента на ринку: стабільне.

Інформація про конкуренцію в галузі: Рівень конкуренції в галузі середній. Конкуренцію можуть скласти підприємства, що мають більш оснащену виробничу базу, що дає можливість збільшення обсягів виробництва. Особливості продукції (послуг) емітента: Товариство вирощує зернові і технічні культури високої якості. Перспективні плани розвитку емітента: Збільшення об'єму продажу та освоєння нових ринків збуту. Кількість постачальників за основними видами сировини та матеріалів, що займають більше 10 % у загальному об'ємі постачання: 4. Країни, у яких емітентом отримано 10 або більше відсотків від загальної суми доходів за звітний рік - відсутні. Емітент здійснює свою діяльність на території України.

Підприємство використовує тільки власні основні засоби. Товариство надає в операційну оренду власні транспортні засоби. Протягом звітного періоду значних правочинів щодо об'єктів оренди не було. Виробничі потужності (обладнання, устаткування) є власністю Товариства, використовуються за призначенням, утримуються за власний рахунок. Виробничі потужності складають 6142 га в т.ч. рілля – 5952 га. Ступінь використання активів 59%. Спосіб утримання активів: утримання активів відбувається за рахунок власних коштів Товариства. Основні засоби знаходяться за місцезнаходженням Товариства: 70202, Запорізька область, Гуляйпільський район, м. Гуляйполе, вул. Велика, буд. 117. Екологічні питання, що можуть позначитися на

використанні активів підприємства: Товариство здійснює контроль за викидами шкідливих речовин.

Стратегія подальшої діяльності щонайменше на рік не передбачає розширення виробництва або реконструкції. Для поліпшення фінансового стану планується здійснити заходи по розширенню ринків збуту. Істотні факти, які можуть вплинути на діяльність емітента в майбутньому: необґрунтовані зміни в економіці країни, в податковому законодавстві, високий темп інфляції, реформи уряду, направлені на розвиток підприємницької діяльності тощо.

Оцінювання основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства необхідне для того, щоб одержати певну кількість основних, найінформативніших параметрів, які дають об'єктивну та точну картину фінансово-господарського стану підприємства. З метою виявлення тенденцій розвитку підприємства проводиться аналіз основних абсолютних та відносних фінансових показників за даними Форми № 1 та Форми № 2 за три останні періоди (роки) [23]. Аналіз фінансового стану підприємства за допомогою абсолютних показників узагальнено в табл. 2.1 та на рис. 2.1.

Таблиця 2.1 – Основні показники діяльності ПрАТ «Аграрний Дім» (тис грн)

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення ,темп зміни (+/-)			
				абсол, +/-		ТПр, %	
				2018- 2017	2019- 2018	2018/ 2017	2019/ 2018
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід (виручка) від реалізації	96704	23863	79565	-72841	55702	25	333
Собівартість реалізованої продукції	80143	16815	52369	-63328	35554	21	311
Валовий прибуток	16561	7048	27196	-9513	20148	43	386
Фінансовий результат від операційної діяльності	21320	256	20567	-21064	20311	100	803

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Фінансовий результат до оподаткування	21301	23	20710	-21278	20687	0,01	90040
Чистий прибуток (збиток)	21301	23	20710	-21278	20687	0,01	90040

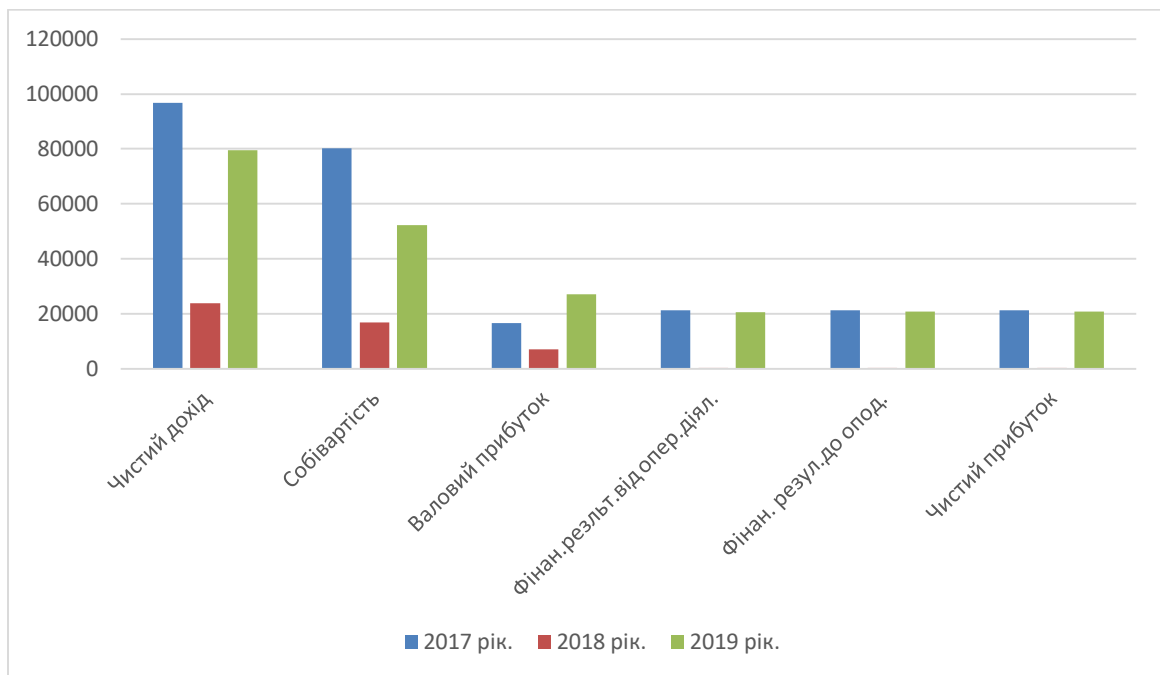

Рисунок 2.1 – Порівняння абсолютних показників діяльності підприємства (тис грн)

Дані табл. 2.1 свідчать, що чистий дохід (виручка) від реалізації становила за 2018 рік 72841 тис. грн., а за 2019 рік 55702 тис. грн., тобто за попереднім роком чистий дохід збільшився. Собівартість продукції збільшилась на 21% у 2018 році порівняно з 2017 роком та на 311% у 2019 році порівняно з 2018, що є позитивним явищем. Валовий прибуток порівняно з попередніми роками зріс 386% у 2018 та 2019 роках порівняно з 2017 та 2018 роках на 43%. А чистий прибуток у 2018 році зменшився на -21278 тис. грн., а у 2019 році збільшився на 20687 тис. грн.

Отже, слід позитивно оцінювати результати фінансово-господарської діяльності підприємства за звітний період, адже підприємство є не лише прибутковим, а збільшує свій прибуток на кінець періоду.

2.2 Структура та динаміка формування фінансових ресурсів підприємства

Для надання структури загальному фінансово-економічному стану підприємства, перш за все необхідно проаналізувати майно та джерела його придбання. Для аналізу складу активів та пасивів підприємства необхідно агрегувати однорідні за змістом статті для виявлення основних тенденцій в динаміці балансу. Визначимо склад та структуру майна (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Аналіз складу та структури майна ПрАТ «Аграрний Дім»,
(тис грн)

Показник	Роки			Відхилення ,темп зміни (+/-)			
	2017 р.	2018 р.	2019р.	2018/2017		2019/2018	
				+/-	%	+/-	%
Необоротні активи	21314	18266	18872	-3048	-86	606	103
Оборотні активи	66079	94438	93374	28359	143	-1064	99
запаси	10222	50958	63343	40736	499	12385	124
дебіторська заборгованість	53053	4456	3791	-48597	-8	-665	85
кошти та їх еквіваленти	58	159	16	101	274	-143	100
інші оборотні активи	103	8112	286	8009	7876	-7826	4

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ПрАТ «Аграрний Дім»

Перевищення темпів росту оборотних активів над необоротними, свідчить про збільшення частки оборотних активів в структурі майна підприємства. Це

може свідчити про підвищення мобільності активів та прискорення оборотності засобів.

Аналізуючи структуру оборотних активів, можна зробити висновок, що їх зменшення за 2018 рік відбулося найбільшою мірою за рахунок зменшення дебіторської заборгованості на 8%, а за 2019 рік за рахунок збільшення запасів на 124%. Менший приріст оборотних активів у 2019 році порівняно з 2018 роком, відбувся через збільшення дебіторської заборгованості на 85%.

Визначимо склад та структуру джерел фінансування діяльності підприємства (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Аналіз складу та структури пасивів ПрАТ «Аграрний Дім»,
(тис грн)

Показник	Роки			Відхилення , темп зміни (+/-)			
	2017 р.	2018 р.	2019р.	2018/2017		2019/2018	
				+/-	%	+/-	%
Власний капітал, у т.ч.	54294	54317	75027	23	100	20710	138
зарєєстрований (пайовий) капітал	13000	13000	13000	0	100	0	100
капітал у дооцінках	8279	8264	8069	-15	-100	-195	98
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	31779	31817	52722	38	100	20905	166
Позиковий капітал, у т.ч.	8234	8234	8234	0	1	0	100
товари, роботи, послуги	1421	23	13757	-1398	-2	13734	5981
розрахунками з бюджетом	121	218	288	97	180	70	130
розрахунками зі страхування	4	23	10	19	575	-13	40
розрахунками з оплати праці	73	107	120	34	150	13	110
одержаними авансами	614	48661	0	48047	793	-48661	0
Інші поточні зобов'язання	22536	1025	14716	-21511	-5	13691	144

З даних табл.2.3, можна зробити висновок, що капітал підприємства збільшувався протягом досліджуваного періоду. Це сталося в результаті збільшення власного капіталу на 100% у 2018 році та 138% у 2019 році. Свідчить що, через зменшення капіталу у дооцінках на 100% у 2018 році та 98% у 2019 році, а також свідчить, що нерозподіленого прибутку збільшився на 100% у 2018 році та 166% у 2019. В позиковому капіталу змін не спостерігаєм більшою мірою через те що, поточних зобов'язань також змін не відбувається.

Отже спостерігається позитивна тенденція перевищення темпів росту власного капіталу над темпами росту активів, це свідчить про збільшення обсягів власних джерел фінансування діяльності підприємства.

Таблиця 2.4 – Динаміка доходів ПрАТ «Аграрний Дім»,(тис грн)

Стаття	Роки			Відхилення ,темп зміни (+/-)			
	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2018/2017		2019/2018	
				+/-	%	+/-	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт)	96704	23863	79565	-72841	- 25	55702	333
Інші операційні доходи	10911	23	4319	-10888	-0,02	4296	1878
Інші фінансові доходи	14	0	0	-14	0	0	-
Інші доходи	1045	30	309	-1015	- 3	279	103
Всього доходів	108674	23916	80193	-84758	-282	60277	20143

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ПрАТ «Аграрний Дім»

Проаналізуємо динаміку та структуру доходів та витрат досліджуваного підприємства в табл. 2.4, 2.5.

З даних табл. 2.4 можна зробити висновок, що доходи підприємства у 2018 році в порівнянні з 2017 р. зменшилися на 84758 тис. грн., або на 282%, а у 2019 році в порівнянні з 2018 р. збільшився 60277 тис. грн. (20143%). Така динаміка надходжень основною мірою спричинена зменшення чистого доходу від

реалізації продукції на 72841 тис. грн. (25%) у 2018 році та збільшення на 55702 тис. грн., або на 333% у 2019 році.

Таблиця 2.5 – Динаміка витрат ПрАТ «Аграрний Дім», (тис грн)

Стаття	Роки			Відхилення ,темп зміни (+/-)			
	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2018/2017		2019/2018	
				+/-	%	+/-	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	80143	16815	52369	63328	21	35554	311
Адміністративні витрати	3880	4113	4872	233	106	759	1,8
Витрати на збут	0	853	1839	853	-	986	216
Інші операційні витрати	2272	1849	4237	423	81	2388	229
Фінансові витрати	55	0	0	55	0	-	0
Інші витрати	1023	166	263	857	16	97	158
Всього витрат	87373	23796	63580	63577	224	39784	1032

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ПрАТ «Аграрний Дім»

З даних табл. 2.5 можна зробити висновок, що витрати підприємства у 2018 році витрати зменшилися в порівнянні з 2017 р. на 63577 тис. грн., або на 224%, а у 2019 році знизилась на 39784 тис. грн. (1032%), така динаміка витрат спричинена збільшенням собівартості реалізованої продукції на 63328 тис. грн. (21%) у 2018 році, та зменшенням на 35554 тис. грн., або на 311% у 2019 році в порівнянні з 2018 роком, адже собівартість реалізованої продукції є найбільшою статтею витрат підприємства.

2.3 Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів на підприємстві ПрАТ«Аграрний Дім»

Аналіз фінансового стану підприємства за допомогою відносних показників узагальнено в таблицях [51]. на основі додатків *A*, *B*, *B*.

Проаналізуємо показники майнового стану підприємства в табл. 2.6. Для цього використаємо наступні формули [26]:

$$K_{м.а.} = \frac{OA}{НА}, \quad (2.1)$$

де *K_{м.а.}* – коефіцієнт мобільності активів;

OA – оборотні активи;

НА – необоротні активи.

$$Ч_{о.з.} = \frac{OЗ}{\sum A}, \quad (2.2)$$

де *Ч_{о.з.}* – частка основних засобів;

OЗ – основні засоби;

$\sum A$ – сума активів.

$$K_{з.н.} = \frac{Зн}{Пв}, \quad (2.3)$$

де *K_{з.н.}* – коефіцієнт зносу основних засобів;

Зн – знос основних засобів;

Пв – первісна вартість основних засобів.

$$K_{ф.о.п.} = \frac{OЗс}{Чп}, \quad (2.4)$$

де *K_{ф.о.п.}* – фондоозброєність;

OЗс – середньорічна вартість основних виробничих фондів;

Чп – чисельність працівників.

$$Kф.м. = \frac{OЗс}{с/в}, \quad (2.5)$$

де $Kф.м.$ – фондомісткість.

$с/в$ – собівартість реалізованої продукції;

$$Kф.в. = \frac{с/в}{OЗс}, \quad (2.6)$$

Де $Kф.в.$ – фондovіддача.

$$Kр.в.ф. = \frac{ЧП}{OЗ + З}, \quad (2.7)$$

де $Kр.в.ф.$ – коефіцієнт рентабельності виробничих фондів.

Таблиця 2.6 – Аналіз показників майнового стану ПрАТ «Аграрний Дім» (тис грн)

Показник	Роки			Відхилення темп зміни (+/-)			
	2017р.	2018р.	2019р.	2018/2017		2019/2018	
				+/-	%	+/-	%
Коефіцієнт мобільності активів	3,1	5,17	4,95	2,07	167	-0,22	96
Частка основних засобів в активах	0,23	0,15	0,15	-0,08	-65	0	100
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,4	0,5	0,53	0,1	125	52,5	106
Фондоозброєність	1007,3	248,6	828,8	-758,7	-25	580,2	333
Фондомісткість	0,45	1,39	0,44	0,94	309	-0,95	32
Фондовіддача	2,21	0,72	2,26	-1,49	-33	1,54	314
Коефіцієнт рентабельності виробничих фондів	0,003	0,001	0,001	-0,002	-33	0	100

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ПрАТ «Аграрний Дім»

Фондоозброєність вказує на вартість основних засобів, що припадають на одного працівника, даний показник зріс на 25% у 2018 році та на 333% у 2019, це сталося за рахунок збільшення вартості основних засобів при сталому значенні кількості працівників, це свідчить про позитивну тенденцію до розширення виробництва.

Фондомісткість показує рівень середньорічної вартості основних виробничих фондів на одиницю вартості виробленої продукції, показник зріс на 309% у 2018 і на 32% у 2019 роках, це свідчить про позитивну тенденцію, адже нормою вважається зниження даного показника. Значення коефіцієнта фондівіддачі, навпаки, збільшувалося протягом аналізованого періоду, що також є позитивним.

Рентабельність виробничих фондів у 2017 році складала 30 %, за 2018 рік значення впало до 10%, але у 2019 також до 10%, що є ще нижчим показником ніж у 2017 році.

Наступним кроком є проведення аналізу фінансової стійкості та показників ділової активності підприємства.

Проаналізуємо відносні показники фінансової стійкості в табл. 2.7. Для цього використаємо наступні формули [20]:

$$K_{сп.ПКтаВК} = \frac{ПК}{ВК}, \quad (2.4)$$

де $K_{сп.ПКтаВК}$ – коефіцієнт співвідношення позикового та власного капіталу;

$ПК$ – позиковий капітал підприємства;

$ВК$ – власний капітал суб'єкта господарювання.

$$Ka = \frac{ВК}{\sum A}, \quad (2.5)$$

де Ka – коефіцієнт автономії.

$$K_{м.в.к.} = \frac{ВOK}{BK}, \quad (2.6)$$

де $K_{м.в.к.}$ – коефіцієнт маневреності власного капіталу.

$ВOK$ – власні оборотні кошти підприємства.

$$K_{з.в.о.к.} = \frac{ВOK}{OA}, \quad (2.7)$$

де $K_{з.в.о.к.}$ – коефіцієнт забезпечення підприємства власними оборотними коштами;

$$K_{ф.л.} = \frac{ДЗ}{BK}, \quad (2.8)$$

де $K_{ф.л.}$ – коефіцієнт фінансового левериджу.

Таблиця 2.7 – Аналіз відносних показників фінансової стійкості ПрАТ «Аграрний Дім» (тис грн)

Показник	Нормативне значення	Роки			Відхилення			
		2017р.	2018 р.	2019р.	2018/2017		2019/2018	
					+/-	%	+/-	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Коефіцієнт співвідношення позикового та власного капіталу	<0,6	0,46	0,92	0,39	0,46	200	-0,53	-42
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	> 0,6	0,62	0,48	0,86	-0,14	77	0,38	-179
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,35	0,61	0,66	0,75	0,05	108	0,09	114
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	>0,1	1,2	0,24	0,71	-0,76	20	0,47	-296

Продовження таблиці 2.7

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Коефіцієнт фінансового левереджу	<0,25	0,02	0,48	0,15	0,46	2400	-0,33	-31

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ПрАТ «Аграрний Дім»

З даних табл.2.7 можна зробити висновок, що коефіцієнт фінансової незалежності знаходиться вище оптимального значення 0,6, але спостерігається тенденція до зростання. Так показник зріс на 77% у 2018 році і на 179% у 2019 році.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу у 2018 році зріс на 108% досягнувши нормативного значення. Це свідчить про те, що у підприємства достатньо власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних та частини оборотних активів.

Коефіцієнти забезпечення власними оборотними коштами знаходиться на високому рівні і говорить про здатність компанії проводити активну діяльність без можливості доступу до зовнішніх джерел фінансування та позикового капіталу.

Коефіцієнт фінансового левериджу підприємства за аналізований період входить у межі оптимального значення.

Проаналізуємо відносні показники ділової активності та рентабельності, які характеризують загальний фінансовий стан підприємства в табл.2.8. Для цього використаємо наступні формули [27]:

$$Ko.a. = \frac{ЧВ}{\sum A}, \quad (2.9)$$

де $Ko.a.$ – коефіцієнт обортності активів.

$$Ko.m.z. = \frac{c/v}{BЗ}, \quad (2.10)$$

де $Ko.m.z.$ – коефіцієнт оборотності матеріальних запасів;

$BЗ$ – виробничі запаси.

$$Ko.o.z. = \frac{ЧВ}{ОЗ}, \quad (2.11)$$

де $Ko.o.z.$ – коефіцієнт оборотності основних засобів.

$$Kp.a. = \frac{ПР}{А}, \quad (2.12)$$

де $Kp.a.$ – коефіцієнт рентабельності активів;

$Пр$ – прибуток.

Виходячи з даних табл. 2.8 можна зробити висновки, що коефіцієнт оборотності активів знизився на 1,14 у 2018 році та збільшився на 0,5 у 2019, це свідчить що за 2 роки на 1 гривню використаних активів підприємство стало отримувати більше виручки. Спостерігаємо позитивну тенденцію, протягом двох років коефіцієнтів оборотності матеріальних запасів та основних засобів, що свідчить про збільшення фондівіддачі виробництва.

Таблиця 2.8 – Аналіз відносних показників ділової активності та рентабельності (тис грн)

Показник	Роки			Відхилення			
	2017р.	2018р.	2019р.	2018/2017		2019/2018	
				+/-	%	+/-	%
Коефіцієнт обортності активів	1,35	0,21	0,71	-1,14	-6	0,5	338
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	94,1	5,1	15,3	89	5	10,2	300
Коефіцієнт оборотності основних засобів	3,04	0,72	2,26	-2,32	-4	1,54	314
Коефіцієнт рентабельності активів	0,24	0,0002	0,18	-0,24	-0,08	0,18	900

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ПрАТ «Аграрний Дім»

Коефіцієнт рентабельності активів збільшився вдвічі за 2 роки, бачимо що підприємство є рентабельним і показує нормальну прибутковість.

Загалом фінансовий стан підприємства можна сказати залишається на тому ж рівні. Ті показники фінансової стійкості по яких компанія не відповідає нормативним значенням мають позитивну динаміку, але показники ділової активності та рентабельності залишаються на середньому рівні.

Також для аналізу платоспроможності підприємства розраховуються абсолютні та відносні показники ліквідності. Для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства використовується система показників, що характеризує ліквідність балансу.

Основним абсолютним показником ліквідності є чистий оборотний капітал, нормативне значення – > 0 .

$$ЧОК = ОА - ПЗ, \quad (2.13)$$

де *ЧОК* – чистий оборотний капітал;

ОА – оборотні активи;

ПЗ – поточні зобов'язання.

Коефіцієнт поточної ліквідності характеризує достатність оборотних активів для задоволення поточних зобов'язань.

$$Кп.л. = \frac{ОА}{ПЗ}, \quad (2.14)$$

де *Кп.л.* – коефіцієнт поточної ліквідності.

Коефіцієнт швидкої ліквідності характеризує можливість погашення підприємством поточних зобов'язань за рахунок наявних найбільш ліквідних активів.

$$Кш.л. = \frac{ОА - З}{ПЗ}, \quad (2.15)$$

де $Kш.л.$ – коефіцієнт швидкої ліквідності;

Z – запаси.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує здатність підприємства погасити свої поточні зобов'язання негайно.

$$Ka.л. = \frac{ГК}{ПЗ}, \quad (2.16)$$

де $Ka.л.$ – коефіцієнт абсолютної ліквідності;

$ГК$ – грошові кошти.

Таблиця 2.9 – Аналіз показників ліквідності ПрАТ «Аграрний Дім»

Показник	Нормативне значення	Роки			Відхилення			
		2017р.	2018р.	2019р.	2018/2017		2019/2018	
					+/-	%	+/-	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Чистий оборотний капітал, тис грн	>0	41214	44285	64389	3071	107	20104	145
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,5-2	2,66	1,88	3,22	-0,78	-71	1,34	171
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7-1,5	2,25	0,87	1,04	-1,38	-39	0,17	120
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2	0,02	0,03	0,06	0,01	150	0,03	200

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ПрАТ «Аграрний Дім»

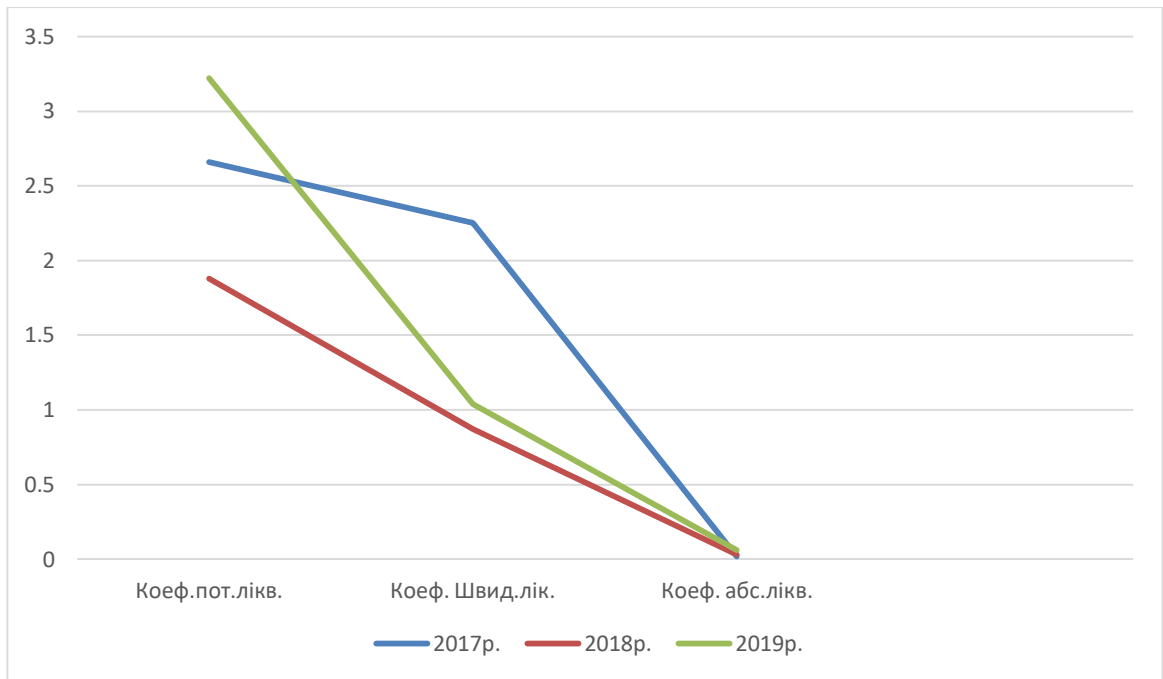

Рисунок 2.2 – Аналіз показників ліквідності (тис грн)

З даних табл. 2.9 та рис. 2.2 можна зробити висновок, що у 2018 році у підприємства з'являється чистий оборотний капітал. Це можна пояснити щорічним нарощенням оборотних активів підприємства та скороченням поточних зобов'язань у 2019 році.

Коефіцієнт поточної ліквідності не відповідає нормативному значенню, що дозволяє зробити висновок про нестабільне підприємства виконання своїх короткострокових зобов'язань, але прослідковується стабільне зростання показника на 71% у 2018 році та на 171% у 2019 році. Коефіцієнти швидкої та абсолютної ліквідності не відповідають нормативному значенню, отже підприємство гостро потребує високо-ліквідних активів для виконання своїх термінових зобов'язань.

Загалом баланс підприємства неліквідний, підприємство не має достатньо фінансових ресурсів для виконання своїх короткострокових зобов'язань, але за 2017 – 2019 роки спостерігається покращення усіх показників.

Висновки до розділу 2

Підприємство функціонує переважно за рахунок власних фінансових ресурсів, про що свідчить їх значне зростання. Значне місце у структурі власних коштів займає дохід підприємства, який становить більшу половину усіх коштів. Разом з тим важливу частку становить прибуток, амортизаційні відрахування та статутний капітал.

Фінансовий стан підприємства можна охарактеризувати як незадовільний, структура капіталу свідчить, що показники фінансової стійкості трохи нижче норми, але показують позитивну динаміку протягом досліджуваного періоду. Підприємство залежне від короткострокових та довгострокових кредитів, не в змозі виконати в повній мірі свої поточні зобов'язання. Протягом досліджуваного періоду підприємство нарощувало капітал, але дохідність залишається приблизно на одному рівні, попри прибуткову діяльність показники рентабельності середні. Не дивлячись на низькі показники фінансового стану, підприємство продовжує розширювати свою діяльність.

Стан використання фінансових ресурсів підприємства знаходиться на середньому рівні. Показники ліквідності та ділової активності свідчать про виконання своїх короткострокових зобов'язань, але прослідковується стабільне зростання показника.

3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1 Оптимізація структури запропонованих заходів щодо використання фінансових ресурсів підприємства

В процесі управління підприємством будь-яке рішення завжди пов'язане з необхідністю його забезпечення відповідними фінансовими ресурсами. Не зважаючи на те що підприємство володіє певною сумою власного капіталу і в результаті проведення поточних операцій відтворює той чи інший обсяг грошових коштів, їх сукупна величина часто виявляється недостатня для розширення господарської діяльності, здійснення інвестиційних проектів та інших дій. У зв'язку з цим управління джерелами грошових ресурсів і їх ефективне використання є однією з найважливіших функцій фінансового менеджменту.

Усі кошти, які знаходяться у розпорядженні підприємства, використовують за певним напрямками. Дане підприємство не є виключенням. Отож розглянемо напрями використання фінансових ресурсів ПрАТ «Аграрний Дім».

Напрямами використання фінансових ресурсів даного підприємства є такі кошти:

- 1) резервний капітал підприємства;
- 2) витрати на придбання основних засобів;
- 3) поточна кредиторська заборгованість за розрахунками із бюджетом;
- 4) поточна кредиторська заборгованість за розрахунками із страхування;
- 5) поточна кредиторська заборгованість за розрахунками із оплати праці.

Детальніше напрями використання фінансових ресурсів ПрАТ «Аграрний Дім», розглянемо у табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Напрями використання фінансових ресурсів ПрАТ «Аграрний Дім» за період 2015-2019 рр. (тис грн)

№	Фінансовий ресурс	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
1.	Резервний капітал	0	0	0	0	0
2.	Витрати на придбання основних засобів	17531,00	16054,00	24695,00	32857,00	42697,00
3.	Поточна кредиторська заборгованість в т.ч:					
3.1	розрахунками з бюджетом	27,00	48,00	121,00	218,00	288,00
3.2	розрахунками із страхування	13,00	24,00	4,00	23,00	10,00
3.3	розрахунками з оплати праці	46,00	75,00	73,00	107,00	120,00
	Всього:	17617,00	33818,00	24893,00	33205,00	43115,00

* Джерело: складено автором самостійно на основі фінансової звітності підприємства

Вагома частка коштів припадає також на витрати на придбання основних засобів. За даний період цей показник характеризується позитивною динамікою. У 2019 р. підприємством було придбано основних засобів на 25166,00 тис. грн. більше ніж у 2015 р..

Поточна кредиторська заборгованість за розрахунки з бюджетом за період 2015 – 2019 рр. збільшилась. У 2015 р. її сума складала 27,00 тис. грн., а у 2019 р. тільки 288,00 тис. грн.. А кредиторська заборгованість з оплати праці в тому ж період також зростала на 74,00 тис.грн.. Зокрема, з 2015 р. до 2016 р. спостерігається зростання від 46,00 тис. грн. до 75,00 тис. грн. відповідно. У 2017 р. сума заборгованості скорочується і становить уже 73,00 тис. грн., що на 2,00 тис. грн. менше ніж у 2016 р.. У 2018 р. цей показник зростає на 34,00 тис. грн. у порівнянні з 2017 р. До кінця періоду сума кредиторської заборгованості з оплати праці зростає до 120,00 тис. грн.

Ще одним напрямом формування фінансових ресурсів є кредиторська заборгованість за розрахунки із страхування. З 2015 р. до 2016 р. її сума доходила 18,00 тис. грн., у 2017 р. вона скоротилася на 20,00 тис. грн. і становила 4,00 тис. грн. У 2018 р. знову сума цих коштів зростає і становить уже 23,00 тис. грн., але у 2019 р. теж спостерігається скорочення сум розрахунків із страхування до 13,00 тис. грн.

Планування раціональної фінансової структури капіталу, як способу фінансування діяльності підприємства в цілому, здійснюється з метою досягнення фінансової стійкості організації в довгостроковій і короткостроковій перспективі. Орієнтиром при цьому виступає відносна величина грошових виплат, що належать власникам фінансових ресурсів як характеристика рівня прибутковості вкладеного капіталу, який має забезпечувати підприємство без зменшення своєї ринкової вартості. Залучення позикових джерел, що супроводжується зростанням фінансового ризику, повинно сприяти підвищенню очікуваної прибутковості власного капіталу підприємства. При підборі джерел фінансування й формуванні структури капіталу виникає конфліктне питання стосовно раціонального співвідношення власного та позикового капіталу для конкретного підприємства.

Проблема оцінки ефективності структури капіталу є дуже актуальною для вітчизняних підприємств. Власний капітал характеризує ту частку майна підприємства, яка належить йому на праві власності. Та частина активів, яка забезпечена цими засобами, називається чисті активи. Також особливу увагу варто приділяти політиці запозичення, тут при ухваленні рішення про залучення додаткових коштів ззовні, фінансовому менеджменту слід чітко оцінювати, який ефект буде отриманий в результаті. Ведення діяльності лише за рахунок власного капіталу, забезпечує підприємство найвищим рівнем фінансової автономії, але обмежує потенціал бізнесу та темпи його розвитку. Через обмеженість власного капіталу, підприємство не має змоги швидкого розширення, захоплення частки ринку та збільшення доходів за допомогою використання фінансового важеля. В той же час, використання позикового капіталу створює загрозу фінансовій безпеці та автономії підприємства, а також збільшує ризик банкрутства, який зростає по мірі збільшення частки позикового капіталу у загальній структурі капіталу підприємства.

Виходячи з цього впливає, що для успішного росту на ринку, розвитку підприємства, посилення зацікавленості персоналу в кінцевому результаті слід вести грамотну політику управління власними і позиковими засобами, приймати

обґрунтовані і виважені рішення, що стосуються формування та використання ресурсів підприємства.

Ефективне управління структурою капіталу підприємства дає змогу [37]:

- забезпечити підприємство потрібним обсягом фінансових ресурсів для стратегічного розвитку;
- знизити рівень витрат фінансування, пов'язаних із використанням різних джерел фінансування й необхідністю здійснення плати власникам фінансових ресурсів за їх використання;
- забезпечити зростання фінансової рентабельності підприємства;
- забезпечити фінансову рівновагу суб'єкта господарювання і створити передумову формування його фінансової безпеки.

Оптимальна структура капіталу - це таке співвідношення використання власних і позичкових коштів, при якому забезпечується найбільш ефективна пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності й коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства, тобто максимізується його ринкова вартість [38].

Оцінка ефективності структури та використання капіталу пов'язана з поняттям оптимізації структури капіталу. Раціональність структури капіталу можна оцінити за допомогою показників ефективності структури джерел фінансування, якими виступають коефіцієнти фінансової стійкості та рентабельності. Отже структуру капіталу можна вважати ефективною тоді, коли забезпечується фінансова стійкість і зростання рентабельності власного капіталу підприємства.

Виділимо показники, за допомогою яких можна оцінити структуру капіталу для обраного підприємства. Ними є показники фінансової стійкості та рентабельності, а саме коефіцієнт автономії, коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів, коефіцієнт маневреності власних коштів та коефіцієнт рентабельності власного капіталу.

Виходячи з оцінки структури джерел формування капіталу підприємства та показників фінансової незалежності і рентабельності, що були проаналізовані

в табл.2.8, можна відмітити, що коефіцієнт автономії досліджуваного підприємства коливається в межах 0,4 – 0,5, що свідчить про недостатню фінансову незалежність підприємства. Більшість науковців сходяться на думці, що оптимальна частка власного капіталу становить 60% [38].

Як свідчать дані коефіцієнт співвідношення власних та позикових коштів, який відображає скільки позикового капіталу припадає на власний капітал, значно перевищує нормативне значення 0,6, що свідчить про суттєве перевищення позикового капіталу над власним.

Виходячи із аналізу коефіцієнтів автономії та співвідношення власного та позикового капіталу, можна зробити висновок, що підприємство є залежним від позикових коштів ПрАТ «Аграрний Дім», і для раціоналізації структури капіталу підприємству необхідно погасити частину зобов'язань та збільшити показники фінансової незалежності.

Коефіцієнт маневреності власних коштів показує, яка частина власного капіталу фінансує поточну діяльність підприємства, тобто є вкладеною в оборотні кошти. За значення коефіцієнта маневреності власного капіталу за 2019 рік становить 0,73, отже відповідає нормативному значенню.

За даним рентабельність власного капіталу протягом аналізованого періоду складає 3 – 5%, що є нормою для галузі підприємства, але в умовах нестабільної економічної ситуації в країні існує високий ризик збитковості діяльності.

Оптимальну структуру капіталу можна формувати, виходячи із цілей, які планується досягти у процесі оптимізації. Основними з них можуть бути:

- максимізація рівня фінансової рентабельності;
- мінімізація вартості позикового капіталу;
- мінімізація рівня фінансових ризиків.

Можна зробити висновок, що без позикового капіталу, підприємство стане ще менш рентабельним. Тому керівництво компанії залучає позиковий капітал, зменшуючи тим самим фінансову незалежність, задля того щоб мінімізувати рівень фінансових ризиків.

Модель оптимізації структури капіталу за критерієм рівня фінансових ризиків передбачає диференційований вибір джерел фінансування різних складових активів компанії. При її застосуванні всі активи компанії розподіляються на три групи: необоротні активи; постійна частина оборотних активів, яка є незмінною частиною сукупного розміру оборотних активів, що не залежить від сезонних та інших коливань обсягу операційної діяльності, не пов'язана з формуванням запасів сезонного зберігання, дострокового завезення та цільового призначення; змінна частина оборотних активів пов'язана із сезонним зростанням обсягу реалізації продукції, необхідністю формування в окремі періоди діяльності компанії товарних запасів сезонного зберігання, дострокового завезення й цільового призначення. У складі цієї змінної частини оборотних активів виокремлюють максимальну і середню потребу в них [39].

Оптимальна структура капіталу буде залежати від обраної політики фінансування активів [40]:

- консервативний підхід до фінансування активів – припускає, що за рахунок власного й довгострокового позичкового капіталу мають фінансуватися необоротні активи, постійна частина оборотних активів і половина змінної частини оборотних активів. Друга половина змінної частини оборотних активів має фінансуватися за рахунок короткострокового позичкового капіталу. Така модель фінансування активів забезпечує високий рівень фінансової стабільності компанії у процесі його розвитку;

- помірний (або компромісний) підхід до фінансування активів припускає, що за рахунок власного і довгострокового позичкового капіталу мають фінансуватися необоротні активи й постійна частина оборотних активів, у той час як за рахунок короткострокового позичкового капіталу — весь обсяг змінної частини оборотних активів. Така модель фінансування активів забезпечує прийнятний рівень фінансової стабільності компанії;

- агресивний підхід до фінансування активів припускає, що за рахунок власного й довгострокового позичкового капіталу мають фінансуватися тільки необоротні активи, тоді як всі оборотні активи мають фінансуватися за рахунок

короткострокового позичкового капіталу (за принципом: поточні активи мають відповідати поточним зобов'язанням). Така модель фінансування активів створює серйозні проблеми в забезпеченні платоспроможності й фінансової стабільності компанії, хоча дає змогу здійснювати операційну діяльність із мінімальною потребою у власному капіталі.

Отже, оптимальною структурою капіталу можна вважати таке співвідношення між власним і позиковим капіталом, яке забезпечить оптимальне поєднання ризику і дохідності для підприємства, максимізує ринкову вартість акціонерного товариства, сприяє підвищенню курсу його акцій і забезпечує високий рівень платоспроможності та фінансової стійкості. На думку більшості науковців, оптимальна частка власного капіталу складає 60% [6].

Головною умовою формування фінансових ресурсів підприємств за рахунок позикових коштів є залучення капіталу за найменшою вартістю та мінімально допустимим ризиком з метою досягнення максимального прибутку. Основа цього процесу – оптимізація структури капіталу, яку проводять за багатьма критеріями з метою забезпечення фінансової рівноваги підприємства за високої рентабельності капіталу. Тому, задля підвищення частки власного капіталу та фінансової незалежності, підприємству рекомендується покривати зобов'язання за використання позикового капіталу.

3.2 Напрями вдосконалення формування та використання власних фінансових ресурсів на підприємстві

У складі внутрішніх джерел формування власних фінансових ресурсів головне місце займає прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства, – він формує більшу частину його власних фінансових ресурсів, забезпечує приріст власного капіталу і відповідно ріст ринкової вартості підприємства. Певну роль у складі внутрішніх джерел відіграють також амортизаційні відрахування, особливо на підприємствах з високою вартістю використовуваних власних основних засобів та нематеріальних активів; однак суму власного капіталу підприємства вони не збільшують, а лише містять засоби його

реінвестування. Інші внутрішні джерела не займають значної частки у формуванні власних фінансових ресурсів підприємства. Ефективна фінансова діяльність підприємства неможлива без постійного залучення позикових ресурсів.

Використання позикового капіталу дозволяє суттєво розширити об'єм господарської діяльності підприємства, забезпечити більш ефективне використання власного капіталу, прискорити формування різноманітних цільових фінансових фондів та підвищити ринкову вартість підприємства. Тому так важливо приділяти достатньо уваги заходам, які будуть спрямовані на вдосконалення формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві. Значимість проблем управління формуванням та використанням фінансових ресурсів підвищується у зв'язку з постійними змінами в податковому законодавстві України, дестабілізацією фінансового ринку і структурними змінами капіталу, які викликані змінними банківськими відсотками та курсами валют на фоні інфляції, яка не припиняється; зниженням централізованого фінансування, складністю інформаційного забезпечення, що постійно зростає.

Ефективність функціонування ПрАТ «Аграрний Дім» у довгостроковому періоді, високі темпи його розвитку та підвищення конкурентоспроможності великою мірою визначаються рівнем використання фінансових ресурсів, тому одним із найважливіших напрямів фінансової політики підприємств на сучасному етапі є формування стратегії забезпечення фінансовими ресурсами, яка повинна бути спрямована на отримання високих темпів зростання прибутку, мінімізацію фінансових ризиків, забезпечення необхідного рівня ліквідності [9, с. 47]. Послідовність складання фінансового плану на підприємстві.

Формою реалізації поточного планування фінансової діяльності

ПрАТ «Аграрний Дім» є його фінансовий план. Як один з найважливіших інструментів управління фінансами, він має характеризуватись високим рівнем якості. Тому важливою передумовою збалансованого фінансового розвитку ПрАТ «Аграрний Дім» є не просто наявність системи фінансового планування, а її раціональне функціонування, що знаходить відображення у фінансовому плані

відповідної якості. Лише висока якість фінансового плану перетворює його на дієвий інструмент управління фінансами підприємства, в іншому разі – він залишиться формальним документом, на складання якого витрачені ресурси без адекватної віддачі, що, нажаль, часто відбувається на вітчизняних підприємствах.

Крім ускладнюючих макроекономічних умов, проблеми управління фінансовими ресурсами значною мірою обумовлені й існуючими підходами підприємства до їх вирішення. Вони залишаються незмінними ще з часів планово-розподільчої економіки, коли фінансове управління відіграло другорядну роль. Сьогодні потрібно врахувати й ті обставини, що на багатьох підприємствах не створені умови для ефективного функціонування фінансового механізму, управління відтворювальними процесами і ресурсною базою підприємства. Наприклад, це низький ступінь технічного забезпечення і енергозабезпечення, високий рівень зношеності основних засобів, неконкурентоспроможність продукції, зростання простроченої дебіторської і кредиторської заборгованості, відсутність грошової готівки, зниження частки централізованих джерел фінансування, порушення фінансової рівноваги і як наслідок, неплатоспроможність, висока частка збиткових підприємств, нестійке фінансове становище. Таким чином, проблему управління формуванням та використанням фінансових ресурсів слід розглядати від первинного суб'єкта господарювання до безпосередньо держави. Пропонуємо розглянути проблему в контексті самого підприємства.

На сьогоднішній день кожне підприємство, не залежно від його розміру, форми власності, виду та сфери діяльності, має чітко сформулювати не тільки цілі, але й стратегії власної діяльності. Так, в умовах існуючої кризи „на плаву” залишаються лише ті підприємства й установи, які мали заздалегідь визначену стратегію розвитку, зокрема фінансову стратегію. Суб'єкти господарювання, що не мали планування в будь-якій його формі й «пливли за течією» втратили рентабельність та ліквідні активи, а то й взагалі отримали статус банкрутів. До числа останніх на сьогодні можна віднести як суб'єкти банківської діяльності,

так навіть великі заводи, що мають стратегічне значення для всієї держави в цілому. Тому для ефективної не тільки господарської, але й фінансової діяльності підприємства в цілому, кожний суб'єкт господарювання повинен сформувати власну стратегію управління фінансами. Це може бути як стратегічний чи виробничий фінансові плани (на місяць, півроку або будь-який інший часовий відрізок) – план доходів та витрат, балансовий план; так і бюджетування, що є елементом оперативного фінансового планування.

Метою фінансової стратегії ефективного розвитку підприємства є забезпечення стійкого положення на ринку, яке базується на ефективному формуванні і використанні фінансових ресурсів. Якщо розглядати невелике підприємство, то відслідковувати раціональне використання фінансових ресурсів на ньому може єдина система управління фінансовими ресурсами з чіткою логікою функціонування, що передбачає певний набір елементів і процедур.

Основним способом формалізації процесу управління фінансовими ресурсами підприємства є формування бюджетів, які містять інформацію про запланований рух фінансових ресурсів підприємства, необхідну для якісної підготовки управлінських рішень в рамках визначеного інформаційного зрізу на встановлений період. Об'єктом управління в такій системі є фінансові потоки підприємства. Суб'єктом управління є фінансова служба підприємства, або його керівник (що характерно для малого бізнесу через обмеження кількості працюючих). Основними функціональними елементами в системі управління є планування, оперативне управління, спрямоване на виконання планових нормативів та контроль.

Так, при впровадженні фінансовою службою підприємства будь-якої форми планування підприємство може досягти значних результатів: зменшення собівартості продукції або послуг, що надаються, й збільшення тим самим валового прибутку; збільшення основних фондів підприємства; раціонального розподілу грошових потоків у процесі діяльності (що найбільш важливо у теперішній кризовий час); і навіть, як наслідок ефективної діяльності, залучення

інвестицій. Рівень конкретизації планів за строками в рамках процесу планування діяльності визначається виходячи з потреб підприємства. Практика показує, що, як правило, за періодами реалізації плани поділяються на:

- довгострокові (більше 1 року);
- середньострокові (річні, квартальні);
- короткострокові (щомісячні).

При цьому не існує чітко визначеного інтервалу, після якого планування здобуває статус довгострокового, однак, виходячи з практики, максимальний інтервал середньострокового планування визначається як один рік.

Незалежно від розміру, форми власності та інших передумов, будь-яке підприємство при створенні фінансової стратегії повинно орієнтуватися на наступні її етапи:

1) планування та прогнозування грошових потоків: складання відповідних внутрішніх документів (бюджет грошових потоків, плановий звіт про рух грошових коштів, платіжний календар тощо);

2) затвердження та впровадження бюджету грошових потоків (дотримання його при організації операційної, інвестиційної та фінансової діяльності);

3) контролінг виконання бюджету грошових потоків та планових показників звіту про рух грошових коштів;

4) корегування планових величин відповідно до зміни зовнішніх і внутрішніх умов реалізації бюджету грошових потоків. Під час формування фінансової стратегії підприємство повинно особливу увагу приділити наступним пунктам: 1) збільшення та прискорення формування вхідних грошових потоків підприємства; 2) оптимізація формування вихідних грошових потоків підприємства в часі; 3) прогнозування та планування резерву ліквідності; 4) зменшення фінансових ризиків. Управління фінансовими ресурсами підприємства зводиться до безперервного процесу обробки фінансової інформації, її аналізу і подальшої розробки і прийняття управлінських рішень за результатами аналізу. Безперервність процесу обумовлюється наявністю таких видів забезпечення:

- організаційного забезпечення – внутрішніх документів, що визначають відповідальних осіб, модель документообігу тощо, а також механізм їхньої розробки;
 - методологічного забезпечення – сукупності механізмів, що забезпечують здійснення конкретних управлінських дій;
 - кадрового забезпечення – сукупності служб або працівників, які здійснюють управління фінансовими ресурсами підприємства;
 - інформаційного забезпечення – бази даних у розрізі всіх необхідних видів фінансової та допоміжної інформації;
 - технічного забезпечення – комплексу технічних засобів, програмного забезпечення, інших засобів обробки інформації;
 - нормативно-правового забезпечення – сукупності законодавчих актів, які регламентують процес управління фінансовими ресурсами підприємства [2].
- На основі цього пропонуємо головні положення формування стратегії управління фінансами підприємства:

1. Фінансова стратегія має спрямовуватися на реалізацію головної мети бізнесу – підвищення багатства власника. Ця теза може бути реалізована за допомогою використання критерію економічної доданої вартості. Суть цього критерію проста. Зіставимо вартість капіталу, що використовується в бізнесі, з віддачею (прибутковістю) від використання цього капіталу [2].

Перше звичайно називається зваженою середньою вартістю капіталу, при цьому частка кожної компоненти розраховується як відношення середньої величини компоненти капіталу за рік до середньої величини сумарного капіталу за рік (WACC).

Прибутковість капіталу що використовується, розраховують як відношення чистого прибутку на середнє річне значення залученого в бізнес капіталу (ROCK). З цілковитою певністю можна стверджувати, що різниця (ROCK – WACC) має бути позитивною і якнайбільшою. Якщо цю різницю

помножити на суму спрямованого в бізнес капіталу, то матимемо показник, який і називається EVA, або додатковою економічною вартістю капіталу:

$$EVA = (ROCK - WACC) \cdot Capital \quad (3.1)$$

Саме цей показник насамперед має цікавити власника як індикатор, що відображає збільшення його багатства. Якщо EVA з року в рік зростає, власник дістає задоволення, бо його багатство примножується. Якщо темпи зростання EVA падають, то це має викликати занепокоєння у власника. Якщо ж показник EVA став негативний, треба терміново шукати шляхи виправлення ситуації [3].

2. Стратегія управління фінансами має бути частиною загальної стратегії підприємства. Завдання власника полягає в тому, щоб сформулювати основні стратегічні цілі бізнесу і проконтролювати їх досягнення. Завдання менеджменту полягає в тому, аби правильно зрозуміти й досягти поставленої власником мети. І перше, й друге завдання непросто реалізувати, якщо немає певної загальної системи, що пов'язує власника з менеджментом і всіма основними сторонами бізнесу.

Досить зручним засобом отримання таких зв'язків є збалансована система індикаторів діяльності (ЗСІД). ЗСІД – засіб управління бізнесом, на вершині кута якого ставлять стратегію його власників. Саме прагнення забезпечити комплексність внутрішнього управління бізнесом спонукає звернутися до певного системного засобу аналізу, яким і є ЗСІД [4].

Суть цієї системи коротко формулюють двома положеннями:

- лише фінансових показників не досить, аби повністю і всебічно (збалансовано) описати стан підприємства, їх треба доповнити іншими показниками;

- така система показників може бути використана не просто як комплексний індикатор стану підприємства, а як система управління, що забезпечує зв'язок між стратегічними діями власників і операційною діяльністю менеджменту підприємства.

Головна структурна ідея ЗСІД полягає в тому, щоб збалансувати систему показників у вигляді чотирьох груп.

Перша група включає традиційні фінансові показники.

Друга група описує зовнішнє оточення підприємства, його взаємини з клієнтами (здатність підприємства до задоволення клієнта та до його утримання; здатність придбання нового клієнта; прибутковість клієнта; обсяг ринку; ринкова частка у цільовому сегменті).

Третя група характеризує внутрішні процеси підприємства (інноваційний процес; розроблення продукту; підготовка виробництва; постачання основними ресурсами; виготовлення; збут; післяпродажне обслуговування).

Четверта група дає змогу описати здатність підприємства до навчання і зростання, яка фокусується у такі чинники: люди, з їхніми здібностями, навичками і мотивацією; інформаційні системи, що дають можливість постачати критичну інформацію у режимі реального часу; організаційні процедури, що забезпечують взаємодію між учасниками процесу і визначають систему ухвал.

Отже, у сучасних умовах фінанси дедалі більше відходять на другий план, коли виробляється основна стратегічна мета бізнесу. Водночас фінанси відіграють ключову роль, коли відбувається оцінка результативності обраних стратегій.

3. Оцінювати результативність бізнесу треба на підставі найінформативніших фінансових показників. Хоч як не були б ми впевнені у важливості збалансованої системи оцінки бізнесу, власника завжди над усе цікавитимуть фінансові показники, оскільки вони найближчі до його головної мети – збільшити власне багатство. Основними групами показників, які можуть представити фінансовий напрям, є:

- динаміка доходу і його структура;
- рівні витрат і показники прибутковості;
- управління робочим капіталом і грошові потоки;
- використання активів та інвестиційна ефективність.

Перераховані блоки – це система, яка є першим кроком у побудові цивілізованого фінансового управління підприємством. З неї слід розпочинати, і лише завершивши її, можна переходити до розв’язання інших проблем. Елементи планування діяльності підприємства, що входять до системи управління фінансовими ресурсами, забезпечують повну мобілізацію внутрішніх резервів підприємства за рахунок їхнього виявлення ще на стадії планування обсягів і структури активів, необхідних для досягнення планових показників фінансово-господарської діяльності підприємства.

Розроблена система управління фінансовими ресурсами підприємства відповідає вимогам, сформульованим на підставі вивчення теорії і практики управління фінансовими ресурсами підприємств. Однак слід зазначити, що наявність системи управління фінансовими ресурсами малих підприємств припускає необхідність розробки комплексу організаційно-технічних заходів, що забезпечують її практичну реалізацію. Таким чином, управління грошовими потоками здійснюється відповідно до поставлених цілей, обґрунтування яких є початковим етапом формування моделі управління грошовими потоками.

Зважаючи усі обставини сучасного економічного та політичного становища в державі, у модель управління фінансовими ресурсами (зокрема грошовими потоками) підприємства слід закладати загальні та специфічні цілі, а саме:

- повнота та своєчасність покриття потреби підприємства в капіталі для фінансування операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- підтримання прийняттого рівня платоспроможності й ліквідності;
- оптимізація інвестиційних грошових потоків з урахуванням того, що вихідний інвестиційний потік зменшує вартість підприємства, а його генерування зорієнтоване на компенсуюче збільшення вхідних та/або зменшення вхідних грошових потоків у таких періодах;
- узгодження політики управління грошовими потоками з потребами операційної діяльності підприємства, зокрема в частині управління робочим капіталом та управління прибутком;

- організація фінансових грошових потоків із метою оптимізації структури капіталу та зменшення середньозваженої вартості капіталу;
- забезпечення ефективності використання такого обмеженого ресурсу підприємства, яким є грошові кошти в його розпорядженні;
- підтримання балансу між формуванням резерву ліквідності та альтернативними можливостями використання грошових ресурсів підприємства;
- скорочення витрат підприємства, пов'язаних з організацією управління грошовими потоками.

Отже, ефективне управління формуванням та використанням фінансових ресурсів підприємства дасть змогу забезпечити зростання достатку акціонерів (власників) підприємства як фундаментальної фінансового менеджменту, що проявляється в зростанні вартості підприємства та створенні грошової доданої вартості.

Висновки до розділу 3

Отже, розглянувши питання оптимізації джерел формування фінансових ресурсів та ефективності їх використання можна зробити висновки про те що, в сучасних умовах існує багато проблем, які потребують вирішення. Оптимізацію джерел формування фінансових ресурсів слід розглядати як головний компонент у ефективній діяльності підприємства. Від цього залежатиме його конкурентоспроможність, динамічний розвиток та стабільна діяльність. Для оптимізації фінансових ресурсів підприємства слід збільшити його фінансування, налагодити систему менеджменту, залучити досвідчених фахівців, та використовувати нові джерела фінансування, такі як лізинг, а також налагодити зв'язки з споживачами продукції.

Проблема ефективного використання фінансових ресурсів завжди займає одне з головних місць поміж актуальних проблем економіки, так як вона викликає інтерес на різних рівнях управління підприємством – від власників підприємств до керівників держави.

Ефективне використання коштів є основною з умов підвищення прибутковості. Керівники підприємств, для того щоб зберегти підприємство та його розвиток повинні розробити систему заходів щодо вдосконалення формування та використання його коштів. Залежно від того, які цілі будуть поставати перед підприємством, будуть змінюватися і напрями використання його фінансових ресурсів.

Отож, дотримуючись наведених рекомендацій щодо оптимізації та ефективного використання фінансових ресурсів підприємство зможе зберегти свою фінансову стійкість, платоспроможність, конкурентоспроможність та збереже стабільний рівень розвитку.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження зроблено такі висновки і пропозиції:

1. Фінансові ресурси підприємства – це сукупність всіх високоліквідних активів, якими розпоряджається компанія та задовольняє фінансові зобов'язання і розширене відтворення. Достатність та ефективне використання фінансових ресурсів забезпечує фінансову стійкість підприємства, його платоспроможність, стабілізацію обсягів виробництва, а також можливість його розширення, достатній рівень забезпечення матеріальних ресурсів. Джерела формування фінансових ресурсів поділяються на дві основні групи – власні та позикові.

2. Дослідження суті фінансових ресурсів дозволило синтезувати основні характеристики щодо цього поняття та обґрунтувати його як кошти, які підприємство у процесі своєї діяльності формує та використовує на певні потреби. Якість використання фінансових ресурсів може бути оцінена через ефективність використання, при цьому ефективність забезпечується впливом багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів: економічних, правових, соціальних та інших. Особливістю фінансових ресурсів є те, що вони мають забезпечувати зберігання акумульованої вартості краще за інші види ресурсів. Фінансові ресурси на підприємстві поділяють на власні та залучені.

3. Джерелами формування фінансових ресурсів підприємства є власні фінансові ресурси та залучені з різних джерел кошти. Можна виділити такі основні складові фінансових ресурсів підприємства: дохід, прибуток, амортизаційні відрахування, статутний капітал, кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги, кредити банків.

4. Проведений аналіз діяльності підприємства ПрАТ «Аграрний Дім» показав, що дане підприємство має позитивну динаміку розвитку. Підприємство функціонує переважно за рахунок власних коштів. Щодо залучених фінансових ресурсів, то більша питома вага належить короткостроковим кредитам банків, а кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги займає незначну частку.

5. Встановлено, що фінансові ресурси на підприємстві використовуються ефективно. Підприємство ліквідне, фінансово стійке та має середній рівень платоспроможності.

Провівши розрахунок показників автономії, фінансової стійкості, фінансової залежності, фінансування та маневреності власного капіталу можна із впевненістю сказати, що усі коефіцієнти знаходять у межах оптимального значення, а отже і діяльність підприємства є ефективною. Фінансова стійкість досліджуваного підприємства зростає, частка залучених фінансових ресурсів скорочується.

6. Незважаючи на те, що підприємство має високі темпи розвитку та ефективно розподіляє кошти, воно стикається із рядом проблем свого розвитку, для вирішення яких ми пропонуємо такі варіанти:

1) провести оцінку вартості кожного елементу фінансових ресурсів й індивідуально визначити доцільність формування фінансових ресурсів за рахунок джерел, вилучаючи їх на певний час з кругообігу, або залучення інших видів джерел, так як власні та позичені джерела мають різну вартість;

2) подальше оптимальне здійснення розширеного відтворення на підприємстві, яке залежить від правильного співвідношення власних і позичених фінансових ресурсів;

3) оцінка ринкової вартості підприємства, так як, в сучасних умовах обсяг власних ресурсів характеризує потенціал залучення додаткових фінансових ресурсів, що забезпечує додаткові прибутки;

4) розробка стратегічних та оперативних планів;

5) створення запасів та резервів;

6) розробка показників, які характеризують ефективність використання фінансових ресурсів;

7) оптимізація обсягу, складу і структури фінансових ресурсів;

8) моніторинг виробничих запасів.

7. Для удосконалення формування і використання фінансових ресурсів підприємство ПрАТ «Аграрний Дім» повинно орієнтуватися на планування та

прогнозування обсягів фінансових ресурсів та контроль за їх використанням. У сучасних умовах підприємству потрібно сформувавши стратегію, яка має бути направлена на зниження фінансових ризиків, покращення ліквідності фінансових ресурсів та підвищення ефективності їх використання.

Для поліпшення стану формування фінансових ресурсів необхідно:

- докорінне поліпшення всієї організації робіт та економічного її обґрунтування на всіх стадіях відтворювального процесу (проекування – виробництво – розподіл – запровадження – експлуатація нової техніки);
- дотримання підприємством власної стратегії технічного, організаційного та економічного розвитку;
- переорієнтація інвестиційної політики на максимальне технічне переозброєння й реконструкцію діючих виробничих об'єктів;
- різке збільшення масштабів вилучення з виробництва технічно застарілих і економічно малоефективних машин та устаткування, перехід від практики одиначної заміни спрацьованих знарядь праці до систематичного комплексного оновлення техніко-технологічної бази взаємозв'язаних виробничих ланок підприємств.
- фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів;
- дотримання розрахункової і кредитної дисципліни;

Практична реалізація перелічених головних напрямків інтенсифікації відтворювальних процесів потребує не лише активної інженерно-виробничої діяльності самого підприємства, а й мобілізації значного обсягу власних фінансових коштів.

Перехід на ринкові умови господарювання, запровадження комерційних засад у діяльність підприємств потребують нових підходів до формування власних фінансових ресурсів. Збільшується значення прибутку, амортизаційних відрахувань та позичкових коштів у формуванні фінансових ресурсів підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білик М. Д., Надточій С.І. Грошові потоки підприємств у мікро- та макроекономічному аспекті. *Фінанси України*. 2013. Вип. 6. С. 133–147.
2. Воронін А. В. Оптимізація структури капіталу акціонерного товариства. *Фінанси, учет, банки*. 2014. № 1 (20). С. 79 – 83
3. Гаврилко П. П. Вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства на сучасному етапі розвитку економіки України. *Економіка*. 2016. Вип. 3. С. 131 – 134.
4. Гайдаєнко О., Коваленко Л. Застосування кореляційно-регресійного аналізу для прогнозування результатів діяльності підприємства. *Міжнародний збірник наукових праць*. 2017. Випуск 1 (13). Ч. 1. С. 16 – 23.
5. Лайко П., Мних М. Фінанси підприємств: підручник для студ. вузів. Київ: Знання України, 2012. 428 с.
6. Василик О. Теорія фінансів: підручник. Київ: НІОС, 2015. 416 с.
7. Поддєрьогін А., Білик М., Буряк Л. та ін. Фінанси підприємств: підручник / за ред. А. Поддєрьогіна. 7-ме вид. Київ: КНЕУ, 2016. 552 с.
8. Загородній, А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. Фінансовий словник. [3-є вид., випр. і доп.]: *Знання*, 2012. 404 с.
9. Азаренкова Г., Журавель Р., Михайленко К. Фінанси підприємств: навч. посібник. *Знання-Прес*, 2014. 291 с.
10. Пойда-Носик Н.Н., Грабарчук С.С. *Фінансові ресурси підприємства*. Фінанси України, 2015. №1. С. 96 – 103.
11. Іванов Ю. Б. Тищенко В. Ф., Остапенко В. М. Розвиток регіонів України в умовах формування економіки знань: монографія. Харків : ВД «Інжек», 2012. 349 с.
12. Геєць В. М. Про характер перехідних процесів до економіки знань. *Економіка знань: виклики глобалізації та Україна* / під заг. ред. А. П.

Гальчинського, С. В. Львовчкіна, В. Л. Семиноженка. Харків : ХФ НІСД, 2014. С. 40–80.

13. Бажал Ю. М. Знаннєва економіка – економіка конкурентоспроможності. Інформаційне суспільство. Шлях України. Київ : Бібл. інформ. суспільства, 2014. С. 219–224.

14. Каленюк І. С., Куклін О. В. Розвиток вищої освіти та економіка знань : монографія. Київ : Знання, 2012. 343 с.

15. Яковенко Л. І., Пащенко О. В. Економічні основи модернізації вищої освіти в умовах становлення економіки знань. Полтава : Скайтек, 2011. 216 с.

16. Тищенко В. Ф. Діагностика вектору розвитку економіки знань: *Економічний часопис-XXI*. 2013. Вип. № 9-10(1). С. 31–34.

17. Національні рахунки освіти України у 2014 році : стат. бюл. / відп. за вип. О. Кармазіна. Київ : Держ. служба стат. України 2016. 89 с.

18. Україна у цифрах у 2016 році : стат. щоріч. України / Держкомстат України ; за ред. І. Є. Вернера ; відп. за ред. О. А. Вишневська]. Київ : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2017. 240 с.

19. Україна у цифрах у 2015 році : стат. щоріч. України / Держкомстат України ; за ред. І. М. Жук ; відп. за ред. О. А. Вишневська]. Київ : Консультант, 2016. 239 с.

20. Україна у цифрах у 2011 році : стат. щоріч. України / Держкомстат України ; за ред. О. Г. Осауленка ; відп. за ред. О. Е. Остапчук]. Київ : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2012. 250 с.

21. Джерела фінансування інноваційної діяльності. URL : www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/ni/ind_rik/ind_u/2002.html. (дата звернення 12.05.18)

22. Україна у цифрах у 2014 році : стат. щоріч. України / Держкомстат України ; за ред. О. Г. Осауленка ; відп. за ред. П. П. Забродський. Київ : Вид-во «Консультант», 2010. 259 с.

23. Ivanov Yu.B., Tyshchenko, V.F. and Ostapenko, V.M, Rozvytok rehioniv Ukrainy v umovakh formuvannia ekonomiky znan monograph, VD "Inzhhek", Kharkiv, Ukraine. 2014.pp.35
24. Бардин О. Я. Методологічні засади управління грошовими потоками підприємств. *Науковий вісник Полісся*. 2015. Вип. 4. С. 105–109.
25. Биховченко В. П., Ксьонжик В. В. Стратегія управління грошовими потоками на підприємстві. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 17. С. 604–609.
26. Біла О. Г. Фінанси підприємств: навч. посібн. Львів: Магнолія, 2009. 383 с.
27. Василик О.Д. Теорія фінансів : підручник – Київ : НІОС, 2014. с. 416
28. Верба В. А., Загородніх О. А. Проектний аналіз: підручник. Київ: КНЕУ, 2010. 322 с.
29. Виговська В. В. Управління фінансовими ресурсами суб'єктами малого підприємництва. Київ, 2006. 21 с.
30. Власюк, Т. М., Новіцька Н. І. Методичні підходи до аналізу грошових потоків підприємства. *Вісник КНУТД*. 2014. Вип. 3. С. 36–46.
31. Iakovenko, L.I. and Pashchenko, O.V. Ekonomichni osnovy modernizatsii vyshchoi osvity v umovakh stanovlennia ekonomiky znan Skaitek, Poltava, Ukraine. 2017.pp.12.
32. Tyshchenko A., Diagnostics of the Vector of Knowledge Economy Development: Regional Aspect, *Ekonomichniy chasopys-XXI*. no. 9-10(1), 2016. pp. 31-34.
33. Verner, I.I. Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy DP «Informatsiino-analitychne ahentstvo». Kyiv. 2016.pp. 35–37.
34. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy , «Sources of innovation financing», URL: www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/ni/ind_rik/ind_u/2002.html (date of application 31.10.2017).
35. Гайдаєнко О. М. Стратегічний аналіз: навчальний посібник. Одеса: Атлант, 2010. 324 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/481>.

36. Заглада Р. Н. Контролінг як система ефективного управління підприємством. *Економіка*. 2012. Вип. 4. С. 12 –15.

37. Зигрій О. В. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі показників звітності: розрахунковий підхід. *Інноваційна економіка*. 2014. Вип.11. с. 243-249.

38. Іллічова Н. Ю. Теоретичні аспекти аналізу та управління грошовими потоками на підприємстві. *Збірник наукових праць ДЕГУТ*. Серія «Економіка і управління». 2012. С.190-195.

39. Краменко В. І., Холод Б. І. Управління ресурсами підприємства: навчальний посібник. Київ: *Центр навчальної літератури*, 2014. 288 с.

40. Крушельницька О. О. Удосконалення системи управління витратами на підприємствах. *ВІСНИК ЖДТУ*. 2016. Вип. 1. С. 46–51.

41. Крючко Л. С. Створення системи управління грошовими потоками як запорука фінансової стабільності підприємства. *Агросвіт*. 2014. Вип. 8. С. 43–45.

42. Кучер О. В., Сахно А. А. Система показників, що характеризують рух грошових коштів. *Молодий вчений*. 2014. Вип. 6 (1). С. 154–157.

43. Бутинець Ф. Ф. Економічний аналіз: навчальний посібник. Житомир: Рута, 2013. 680 с.

44. Крушельницька О. О. Удосконалення системи управління витратами на підприємствах. *ВІСНИК ЖДТУ*. 2016. Вип. 1. С. 46–51

45. Старостіна А. О. Маркетингові дослідження національних та міжнародних ринків. Київ : ТОВ «ЛазарітПоліграф», 2012. 480 с.

46. Зростання економіки. URL : <https://europa.com/europe/eu/10430-v-es-rastet-ekonomika-isokrashchaetsya-bezrobotitsa> (дата звернення 13.02.2014).

47. Кодекс законів про працю України за станом на 2017 р. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1404-19/paran733#n733> (дата звернення 03.02.2017).

48. Інформація про зобов'язання та забезпечення емітента. URL – <https://smida.gov.ua/db/emitent/year/xml/showform/115061/168/temp>(дата звернення 20.08.2016).

49. Інформація про осіб, послугами яких користується емітент. URL – <https://smida.gov.ua/db/emitent/year/xml/showform/115061/153/templ> (дата звернення 05.10.2018).

50. Іванченко І. С., Фінансове планування та прогнозування в підприємствах і фінансових становах : навч. посіб. 2013. 146 с.

51. Фінансове планування і контроль на підприємстві. URL — https://msn.khnu.km.ua/pluginfile.php/188840/mod_resource/content/1/tem%2013.htm (дата звернення 24.05.2019).

52. Бюджетування як інструмент управлінського контролю та види бюджетів.

URL https://pidruchniki.com/1367062253306/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/byudzhetuvannya_kontrol_vitrat_dohodiv_finansovih_rezultativ_diyalnosti_pidpriyemstva (дата звернення 11.11.2017).

53. Мартякова О.В. Грошові потоки в системі управління фінансово-господарською діяльністю підприємства. *Наукові праці*. Донецьк, 2007. Вип. 32(126): Серія: Економічна. С. 158-162.

54. Налукова Н. В. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: сутнісно аналітичний аспект. *Галицький економічний вісник*. 2011. Вип. 1(30). С. 166-174.

55. Непочатенко О. О., Мельничук Н. Ю. Фінанси підприємств. Київ: ЦУЛ, 2013. 504 с.

56. Остафійчук С. М. Грошові кошти та їх еквіваленти – найліквідніші активи підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2011. Вип. 33: Серія Економіка. С. 215-220.

57. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=77440. (дата звернення 05.05.2019)

58. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Полтава: РВВ ПДАА, 2014. 394 с.

59. Харченко В. А. Визначення ризику в процесі управління грошовими потоками. *Економіка і організація управління*. 2008. Вип. 4. С. 65–72.
60. Давиденко Н. М. Фінансовий леверидж в оптимізації структури капіталу акціонерних товариств. *Агросвіт*. 2015. Вип. № 1. С. 10-13.
61. Демко І. І. Організаційні підходи до методики аналізу фінансових ресурсів. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2014. Вип. 38. С. 116–123.
62. Дехтяр Н. А. Фінансовий механізм діяльності суб'єктів господарювання : монографія. 2015. 182 с.
63. Добринь С. В. Організація системи управління фінансовими ресурсами підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. Вип. № 10. С. 37 – 40.
64. Домбровська С.О. Тенденції системи формування фінансових ресурсів підприємств України та шляхи її вдосконалення. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Економіка, політологія, історія*. 2015. Вип. № 2(222). С. 42–54.
65. Зеліско І. М. Еволюція економічної категорії «фінансові ресурси» та її роль у забезпеченні відтворювального процесу. *Економіка АПК*. 2012. Вип. № 3. С. 64–67.
66. Зянько В. В. Фінансовий аналіз та звітність. Вінниця: ВНТУ, 2018.с 83
67. Литнев О. М. Фінансові ресурси підприємства. КНУ 2013. Вип. 366. с 44.
68. Шило В. П., Верхоглядова Н. І., Ільїна С. Б. Аналіз фінансового стану виробничої та комерційної діяльності підприємства. Київ: *Кондор*, 2017. 238 с.
69. Линенко А. В. Оптимізація структури джерел фінансових ресурсів підприємства. *Вісник Запорізького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2014. Вип. № 2. С. 47 – 55.
70. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: *Кондор*, 2016.196с.

ДОДАТОК А

Баланс ПрАТ «Аграрний Дім» за 2017 р

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
Нематеріальні активи:	1000	4	2	0
первісна вартість	1001	10	10	0
накопичена амортизація	1002	6	8	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0	0
Основні засоби:	1010	20664	19770	0
первісна вартість	1011	30624	32875	0
Знос	1012	9960	13105	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0	0
Основні засоби:	1010	20664	19770	0
первісна вартість	1011	30624	32875	0
Знос	1012	9960	13105	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
Знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	1542	1542	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	22210	21314	0
II. Оборотні активи				

Продовження ДОДАТКУ А

Актив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
Запаси	1100	42230	10222	0
Виробничі запаси	1101	273	852	0
Незавершене виробництво	1102	14904	6993	0
Готова продукція	1103	27053	2377	0
Готова продукція	1103	27053	2377	0
Товари	1104	0	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	24	53053	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	177	776	0
з бюджетом	1135	3527	830	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4562	1034	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	2	58	0
Готівка	1166	0	0	0
Рахунки в банках	1167	2	58	0
Витрати майбутніх періодів	1170	1	3	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	117	103	0
Усього за розділом II	1195	50640	66079	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	72850	87393	0

Продовження ДОДАТКУ А

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	13000	13000	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	8960	8279	0
Додатковий капітал	1410	1236	1236	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	9797	31779	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	32993	54294	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	20	8234	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	1533	0	0	0

Продовження ДОДАТКУ А

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	20	8234	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	22970	1421	0
за розрахунками з бюджетом	1620	48	121	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	24	4	0
за розрахунками з оплати праці	1630	75	73	0
за одержаними авансами	1635	701	614	0
за розрахунками з учасниками	1640	137	53	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	34	43	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	15848	22536	0
Усього за розділом III	1695	39837	24865	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0

ДОДАТОК Б
Баланс ПрАТ «Аграрний Дім» за 2018 р

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
Нематеріальні активи:	1000	2	0	0
первісна вартість	1001	10	10	0
накопичена амортизація	1002	8	10	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0	0
Основні засоби:	1010	19770	16724	0
первісна вартість	1011	32875	33448	0
Знос	1012	13105	16724	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
Незавершені капітальні інвестиції	1017	0	0	0
Основні засоби:	1000	2	0	0
первісна вартість	1001	10	10	0
Знос	1002	8	10	0
Інвестиційна нерухомість:	1005	0	0	0
первісна вартість	1010	19770	16724	0
Знос	1011	32875	33448	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	1542	1542	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	21314	18266	0
II. Оборотні активи				

Продовження ДОДАТКУ Б

Актив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
Запаси	1100	10222	50958	0
Виробничі запаси	1101	852	3293	0
Незавершене виробництво	1102	6993	10408	0
Готова продукція	1103	2377	37257	0
Готова продукція	1104	0	0	0
Товари	1110	0	0	0
Поточні біологічні активи	1115	0	0	0
Депозити перестраховання	1120	0	0	0
Векселі одержані	1125	53053	4456	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1130	776	4585	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1135	830	104	0
з бюджетом	1136	0	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1140	0	0	0
з нарахованих доходів	1145	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1155	1034	26064	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1160	0	0	0
Поточні фінансові інвестиції	1165	58	159	0
Гроші та їх еквіваленти	1102	6993	10408	0
Готівка	1166	0	0	0
Рахунки в банках	1167	58	159	0
Витрати майбутніх періодів	1170	3	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	103	8112	0
Усього за розділом II	1195	66079	94438	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	87393	112704	0

Продовження ДОДАТКУ Б

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	13000	13000	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	8279	8264	0
Додатковий капітал	1410	1236	1236	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	31778	31817	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	54293	54317	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	8234	8234	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0

Продовження ДОДАТКУ Б

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	8234	8234	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	1421	23	0
за розрахунками з бюджетом	1620	121	218	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	4	23	0
за розрахунками з оплати праці	1630	73	107	0
за одержаними авансами	1635	614	48661	0
за розрахунками з учасниками	1640	53	53	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	43	43	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	22537	1025	0
Усього за розділом III	1695	24866	50153	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0

ДОДАТОК В
Баланс ПрАТ «Аграрний Дім» за 2019 р

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
Нематеріальні активи:	1000	0	13	0
первісна вартість	1001	10	24	0
накопичена амортизація	1002	10	11	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0	0
Основні засоби:	1010	16724	17317	0
первісна вартість	1011	33448	36861	0
Знос	1012	16724	19544	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
Незавершені капітальні інвестиції	1017	0	0	0
Основні засоби:	1000	0	13	0
первісна вартість	1001	10	24	0
Знос	1002	10	11	0
Інвестиційна нерухомість:	1005	0	0	0
первісна вартість	1010	16724	17317	0
Знос	1011	33448	36861	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	1542	1542	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	18266	18872	0
II. Оборотні активи				

Продовження ДОДАТКУ В

Актив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
Запаси	1100	50958	63343	0
Виробничі запаси	1101	3293	3413	0
Незавершене виробництво	1102	10408	11778	0
Готова продукція	1103	37257	48152	0
Готова продукція	1104	0	0	0
Товари	1110	0	0	0
Поточні біологічні активи	1115	0	0	0
Депозити перестраховання	1120	0	0	0
Векселі одержані	1125	4456	3791	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1130	4585	2532	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1135	104	12450	0
з бюджетом	1136	0	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1140	0	0	0
з нарахованих доходів	1145	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1155	26064	10956	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1160	0	0	0
Поточні фінансові інвестиції	1165	159	16	0
Гроші та їх еквіваленти	1102	10408	11778	0
Готівка	1166	0	0	0
Рахунки в банках	1167	159	16	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	8112	286	0
Усього за розділом II	1195	94438	93374	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	112704	112246	0

Продовження ДОДАТКУ В

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	13000	13000	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	8264	8069	0
Додатковий капітал	1410	1236	1236	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	31817	52722	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	54317	75027	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1500	0	0	0
Відстрочені податкові зобов'язання	1505	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1510	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1515	8234	8234	0
Інші довгострокові зобов'язання	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1521	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1525	0	0	0
Цільове фінансування	1526	0	0	0
Благодійна допомога	1530	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1531	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1500	0	0	0

Продовження ДОДАТКУ В

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	8234	8234	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	23	13757	0
за розрахунками з бюджетом	1620	218	288	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	23	10	0
за розрахунками з оплати праці	1630	107	120	0
за одержаними авансами	1635	48661	0	0
за розрахунками з учасниками	1640	53	51	0
із внутрішніх розрахунків	1645	43	43	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	1025	14716	0
Усього за розділом III	1695	50153	28985	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0

ДОДАТОК Д

Звіт про фінансові результати ПрАТ «Аграрний Дім» за 2017р.

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	96704	20341
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(80143)	(17551)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	16561	2790
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	96704	20341
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(80143)	(17551)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	16561	2790
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	96704	20341
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	10911	143
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(3880)	(1989)
Витрати на збут	2150	(0)	(0)
Інші операційні витрати	2180	(2272)	(974)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	21320	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(30)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	14	0
Інші доходи	2240	1045	36
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(55)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)

Продовження ДОДАТКУ Д

1	2	3	4
Інші витрати	2270	(1023)	(0)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	21301	6
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	0	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	21301	6

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	21301	6

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	24695	16054
Витрати на оплату праці	2505	4092	3242
Відрахування на соціальні заходи	2510	1107	1199
Амортизація	2515	4680	2357
Інші операційні витрати	2520	20410	22531
Разом	2550	54984	45383

Продовження ДОДАТКУ Д

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	52000000	52000000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	52000000	52000000
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0.40963	0.00012
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0.40963	0.00012
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

ДОДАТОК Е

Звіт про фінансові результати ПрАТ «Аграрний Дім» за 2018р.

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	23863	96704
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(16815)	(80143)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	7048	16561
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	0	0
Чисті зароблені страхові премії	2010	23863	96704
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	0	0
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(16815)	(80143)
Валовий: прибуток	2090	0	0
Валовий: збиток	2095	7048	16561
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	(0)	(0)
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	96704	20341
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	23	10911
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(4113)	(3880)
Витрати на збут	2150	(853)	(0)
Інші операційні витрати	2180	(1849)	(2272)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	256	21320
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	14
Інші доходи	2240	30	1045
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(55)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)

Продовження ДОДАТКУ Е

1	2	3	4
Інші витрати	2270	(263)	(1023)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	23	21301
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	0	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	23	21301

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	23	21301

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	32857	24695
Витрати на оплату праці	2505	4908	4092
Відрахування на соціальні заходи	2510	1080	1107
Амортизація	2515	3731	4680
Інші операційні витрати	2520	21664	20410
Разом	2550	64240	54984

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	52000000	52000000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	52000000	52000000
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0.00044	0.40963
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0.00044	0.40963
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

ДОДАТОК Ж

Звіт про фінансові результати ПрАТ «Аграрний Дім» за 2019р.

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	79565	23863
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(52369)	(16815)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	27196	7048
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	0	0
Чисті зароблені страхові премії	2010	79565	23863
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	0	0
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(52369)	(16815)
Валовий: прибуток	2090	0	0
Валовий: збиток	2095	27196	7048
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	(0)	(0)
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	96704	20341
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	4319	23
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(4872)	(4113)
Витрати на збут	2150	(1839)	(853)
Інші операційні витрати	2180	(4237)	(1849)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	20567	256
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	14
Інші доходи	2240	0	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	309	30
Фінансові витрати	2250	0	0
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)

Продовження ДОДАТКУ Ж

1	2	3	4
Інші витрати	2270	(166)	(263)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	20710	23
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	0	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	20710	23

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	20710	23

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	42697	32857
Витрати на оплату праці	2505	6384	4908
Відрахування на соціальні заходи	2510	1399	1080
Амортизація	2515	3489	3731
Інші операційні витрати	2520	26138	21664
Разом	2550	80107	64240

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	52000000	52000000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	52000000	52000000
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0.39827	0.00044
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0.39827	0.00044
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

**Декларація академічної доброчесності
здобувача вищої освіти ЗНУ**

Я, Плотнікова Олександра Володимирівна, студентка 2 курсу, заочної форми навчання, економічного факультету, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», освітньої програми «Фінанси і кредит», адреса електронної пошти: plotnikovi.sasha@gmail.com, підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему: «Формування і використання фінансових ресурсів ПрАТ «Аграрний Дім»

– відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____

Підпис _____

Плотнікова О.В.

Дата _____

Підпис _____

Бугай В.З.